

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΑΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΒΔΜΗΝΟ Α')

ΑΡΙΘ. 731 (ΦΥΛ. 15)

Σάββατο, 10 'Απριλίου 1921

ΕΚΑΤΟΜΒΗ 1920

ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ ΖΩ... 1921

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἐπίσης, κατόπιν μακρῆς συζητήσεως, ἐγένετο δεκτὸν κατὰ πλειοψηφίαν τῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως εἰς τὸ νέον Σύνταγμα προστεθῆ ἄρθρον καθ' ὃ θὰ ἀπαγορεύεται ἢ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἡχοῖς τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἀλλοίωσις τῆς ἐπισημοῦ γλώσσης.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο κατεπολέμησε μειοψηφία ἐκ τῶν κ. κ. Ροῦφου, Φ. Δραγούμη καὶ Κανέλη.
'Εφημ. «ΕΘΝΟΣ»

Η ΚΟΙΝΗΓΝΩΜΗ

ΤΑ ΣΚΟΛΕΙΑ ΜΑΣ

Χίος, 20.2.1921

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Σὲ παραμένο φύλλο τοῦ εἶδα πῶς οἷς παρατινίστανε μιά μαθήτρια γισπὶ ἔχει, λέει, ὄλο ξεροκέφαλους δασκάλους. Μὰ διὰν παραπονιούνηται μαθητὲς, ποῦ ἔχουνε καθηγητὴ ἕναν Κουντουρά, ποῦ μπορεῖ σκοποδῆσαι νὰ ἐξουθετηρῶναι τὴν ἐπίδραση τῆς σκολοσιτικῆς τῶν ἄλλων, τότε τί νὰ κάνουμε μεις, ποῦ ἔχουμε ὄλο σκολοσιτικούς καθηγητὲς;

Τί νὰ ποῦμε μεις ποῦ δὲν ἀφίνουμε τὴν ψυχὴ μας νὰ λουλουδιάσει σὶδ φῶς καὶ σὶδν ἥλιο, μόνο τὴ μαθαίνουμε μὲ τὴ γραμματικὴ καὶ τὸ Σύνταχτικό; Ἐμεις ποῦ μὲ τὴση λαχιάρα περιμέναμε νὰ διδαχτοῦμε Ὁμηρο, καὶ ὅμως τανὲ οἰγαθήκαμε διὰν ἀντὶς ἐρημνεῖα προσπαθοῦσε ὁ καθηγητὴς νὰ ἐφαρμόσει τοῦ συνταχτικοῦ τοὺς κανόνες.

Κάθε μέσα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ οὔμε τις ἰδιες ἀνοσιτιες καὶ τὰ ἴδια τροπάρια.

Τοῦ κάκου λαχιαρῶ ἡ ψυχὴ μας μὴν ὁμορφῆ ἐρημνεῖα, μὴν ἀνώτερη διδασκαλία.

Περίεργο εἶναι πῶς μποροῦνε νὰ γαποῦνε αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι ἕνα τόσο ἀποδλακωτικό οὐσημα. Φαίνεται πῶς δὲν τρέχει σὶς φλέδες τους αἷμα.

Μὲ ἀγάπη
Μαθητὴς σὶδ Γυμνάσιο

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

Στὴ στήλη αὐτὴ παρακαλοῦμε ὄλους τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ μᾶς βοηθήσουν.

Οἱ Τούρκοι ἐπεχείρησαν αἰφνιδιστικὴν ἐπίθεσιν καὶ κατὰ τῶν δυνάμεων μας τῶν ΦΥΛΑΣΣΟΝΤΩΝ τὰς διαβάσεις...

(Ἐρωτεύουσα) 5 Ἀπριλ. 4 σελ. 4 στήλη)

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Δ. Γούσ. Καλογραμμένο μὰ..... γι' ἀργότερα. Ὁστόσο, κοίταξε καὶ τοὺς «Ἀνήστερφοις» σὶς «Πρόδες» τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου.-- κ. Στ. Ἀμ. Τὰ «Ὀνειρεμένα παλάτια» σου δὲν ἔχουν ὄνειρεμένο ρυθμό. Κι ἀπόδειξη:

Τῆς φαντασιᾶς μου τὰ πτερά
ἀφίνω νὰ πετάξουν.....
ἐανοίγουν στάγαπητὰ
μέρη τὰ ἰδανικά νὰ φτάσουν.

--- κ. Ἰσμα Ζ. Ἡ ἰδέα καλὴ, οἱ στίχοι ὅμως ὄχι καὶ τόσο. Σαναδούλεψέ το καὶ στείλ' το μας. --- κ. Ν. Βασ. Ἡ προπαγάντα σου ἀξέπαινη. Ὁστόσο, οἱ στίχοι σου, γιὰ τὴν ὄρα, δὲν εἶναι γιὰ τύπαμα. Ἀργότερα ἴσως. Μελέτη καὶ δουλιὰ. Σχετικά, καλύτερο ἀπ' ὄλα «ἢ καλὸν τοῦ παρῶ». --- κ. R. Caf. Ἡ «Σερνάδα» καλὴ. Ὁχι ὅμως καὶ τῆλο μὲ τὸ «πᾶν ἀλλεῖ», τὸ «οἶμοι» καὶ τὰ τέτια. --- κ. Ζαφ. Ἀσχ. Ὁ «Ἐσπερινός» δὲν εἶναι γιὰ τύπαμα. Ὁς τόσο, στείλε μας κανένα ἄλλο καλύτερο -- κ. Μαργ. Μανρ. Καὶ μεῖς λυπηθήκαμε, μὰ τί νὰ γίνει! Ἡ κακιά μόδα ἔπασε παντοῦ! Θὰ σοῦ γράψουμε. --- κ. Χιώτη. Ἀφες αὐτὸν οὐ γὰρ οἶδε τί... γράφει! --- κ. Ν. Ἡλ. Ὁχι καὶ τόσο περιήμη. --- κ. Ἀσπ. Γκίν. Νόστιμο τὸ παραμῦθι τοῦ Ναστραδίν Χόντζα, μὰ δὲ μᾶς ἔπεισε. Καταντήσαμε, βλεπεῖς, ἀγιότερνοι Θεωμάδες. --- κ. Ἀλ. Χρυσ. Τὸ ἀστεῖο κρέπει νᾶχει καὶ κίποιο βαθύτερο νόημα, ἀλλοῦς δὲν ἔχει ἀξία. Ἐπειτα ἀφοῦ οὔτε σὺ δὲν τοῦ βροῖσκεις ἄλλη οὐσία, πῶς θέλεις νὰ τοῦ βροῖμε ἔμεις; Διάβολε, διάβολε. Στείλες τίποτις ἄλλο. --- κ. Κ. Μελισ. Πάτρα. Πουητικώτατο. Δὲ σοῦ λείπει ἡ τέχνη καὶ γι' αὐτὸ περιμένουμε νὰ γράψεις κάτι ἀρτιότερο. --- κ. Κρυφοκριτικό. Κριτικὴ σὲ καθαρῶνσαι! Αὐτὸ πᾶ εἶναι φιλολογικὸ χαρμῆμ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— «ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ ΖΩ...». — Ἡ καινούργια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ συνεργάτη μας Ἀθ. Γ. Κυριαζῆ, ποῦ βγήκε τούτη τὴ βδομάδα. Ἐκδόση «Ἀθηναϊκοῦ Βιβλιοπωλείου», Δραχ. 5. — Γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Κυριαζῆ θὰ γράψουμε πλατὰ σὶδ «Νουμά».

— ΠΕΡΙΚΛΗ Χ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Τὸ Σέλαα». — Δραχ. 4. — Μὲ τὸν ἀποκροστικό ἀπὸ τὸ τίλον βγήκε μιά συλλογὴ μὲ τραγούδια, ποῦ μπορεῖ καὶ νᾶχουνε μέσα τους, μὰ τὸ καὶ αὐτὸ πνίγεται σὶν κακὴ διατύπωση καὶ σὶν ὄχι καὶ τόσο καλὴ σιχοργία. Καὶ δεῖγμα:

Μεργιάζει ὁ ἦχος τῆς καμπᾶνας κάθε ταπεινὸ,
καὶ ἀλλάμια κάνει ἀέρινα γεμάτα μὲ ἀχό:

Ἐσπερινός! Ἡ γλῶσσα του, μὲ τοῦ ἡλιοῦ τὴ δύση,
μὰ καραμέλα τῆς ψυχῆς παρμένη ἀπὸ τὴ φύση...

— I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Τὸ ποίητικὸ ἔργο τοῦ Κωσιτῆ Παλαμά». Ἐκδότης Γ. Π. Ποταμιάνος. — Δρ. 2.50. — Εἶναι μὴ διάλεξη ποῦκαμε ὁ κ. Παναγιωτόπουλος σὶν «Φοιτητικῆ Σύντροφία» καὶ ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France. (1 τοῦ Ἀπριλ 1921). Ἄντρε Φοντανιάς: ὁ Μπαταλαῖο. Καμίλ Μοκλαῖο: ἡ ζωὴ, τὸ ἔργο καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ρόβερ ντ' Ὑμιέρο. Φρανσουά Πορσέ: ὑποταγή σὶν Ἀφροδίτη τῆς Ἀρλῆς (ποίημα). Ἀμπρονιάς Γκὸτ: Ἡ γερμανικὴ ἐπανάσταση καὶ ἡ Εἰρήνη. Πιερ Μυραῖ: ἡ δικτὴ τῶν «Ἀνδῶν τοῦ Καπου». Ροζέ-Μαρξέ: οἱ δύο φίλοι, νουβέλλα (ἐπιθεώρηση τοῦ δεκαπενθήμερου) κ.λ.κ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο Ἀθήνα, 10 Ἀπρίλη 1921

ΑΡΙΘ. 731 (ΦΥΛ. 15)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ: Ὁ Μπετόβεν καὶ ἡ συμφωνία.
Γ. ΧΑΤΖΙΛΗΣ: Νοσταλγικό.
ΨΥΧΑΡΗΣ: «Τὰ δύο τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου»
 (συνέχεια).
ΜΚΡΟΤΗΣ: Μία διάλεξη.
ΤΥΜΦΗΣΤΟΣ: Ἡ μπόρα... Ὁ κορδαλό.
Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Κ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ ΠΕΡΙΗΛΗΣ: Ἐπιγράμματα.
ΠΛΗΣ. ΠΑΛΛΗΣ: Μαρτυροῦσος (συνέχεια).

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΔΗΣ: Οἱ «Ὑμνοι»
ΑΝΤΡΩΗΣ ΛΟΪΤΣΟΣ: Τώρα πού λείπεις.
Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ἡ γλώσσα στὴν ἐπιστήμη.
ΚΛΗΒΡ. ΠΗΛΕΠΟΥ: Φεμινισμός καὶ Ἐκπαίδευση.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Νεοελληνική φιλολο-
 γία.—Ξένη φιλολογία.—Ξένα περιοδικά.—
 Νέα βιβλία.—Βαρβαροπάζαρο.—Ἡ Κοινὴ
 Γνώμη.—Τι γράφουν οἱ ἄλλοι.—Χωρὶς γραμ-
 ματόσημο.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Ο ΜΠΕΤΟΒΕΝ ΚΑΙ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ (*)

Μία χειμωνιάτικη νυχτιά τοῦ Δεκέβρη, ἐδῶ κ' ἐ-
 κατὸν πενήντα χρόνια, στὰ 1770, στὴ Βόννα, τὴ
 γραφικὴ πολιτεία πὸν στὰ πόδια τῆς ἀργοναυΐαις ὁ
 θυλλικός Ρήνος, γεννήθηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλεί-
 ρετους μουσικούς τοῦ κόσμου, ἕνας ἀληθινὸς "Η-
 ρωας τῆς Τέχνης, πὸν ἑμοῖο του δύσκολα θὰ βροῦ-
 με, ἄχι μοναχὰ στὴ Μουσική, μὰ καὶ γενικώτερα σὲ
 ἄλλες τὶς ἄλλες τέχνες: Ὁ Λουδοβίκος δὲν Μπετό-
 βεν.

Σὰν Ἀρχίας πάλαψε στὰ μαρμαρένια ἀλώνια
 τοῦ ἀνθρώπινου Πόνου, καὶ θριαμβευτῆς ἔσθησε τὸ
 ἦχιο παλάτι του πάνω καὶ πέρα ἀπὸ τὴ οκληρὴ τὴ
 Μοῖρα του, πὸν μὲ σιβαρὸ χέρι τὴν δάμασε καὶ τὴν
 ἔκανε ὑποταχτικὴ του...

Ἡ ζωὴ του, ζωὴ βασανισμένου παιδιοῦ καὶ πονε-
 μένου ἀνθρώπου.

Ἡ Ἀγάπη, πὸν τόσο τὴν ἀποζητοῦσε, ἀπὸ τὴν ἀ-
 γάπη τῆς Μάννας του, τῆς γλυκεῖας Μαργαλέτας,
 ὡς τὸν ἐρωτᾷ του μὲ τὴν ἀπέθαντη ἀγαπημένην,
 τὴν Τερέζα Μπρούνοβικ, πέρασε πάντα ἀπὸ τὴ ζωὴ
 του σὰ λαμπρὸ μὰ διαβατάριον ἀστραποδόλημα σὲ
 συννεφιασμένη νυχτιά, πὸν οδύροντας ἀφίνει πῶς
 του πῶ πνιχτὰ τὰ σκοιὰδια.

Καὶ μέσα στὴ μοναξιά τῆς ζωῆς του καὶ τὴ σιγ-
 μὴ πὸν ἀκούα, σὰ νέος ἀητός, δοκίμαζε τὶς φτεροῦ-
 γες του γιὰ νὰ πετάξει μακριὰ σὶς πῶ ψηλὲς κορ-
 φές τῆς τέχνης, μὴ ἀσφάλεια, μὴ δαρεῖα, φριχτὴ,
 ἢ πῶ φριχτὴ πὸν μποροῦσε νὰ τύχει σ' ἕνα μουσικό,
 τανὲν βροκοεῖ.

Ὁ Μπετόβεν κουφάινεται.

Κάθε ἄλλος θὰ λύγισε, θὰ σωριαζότανε κάτω ἀ-
 πὸ τὸ φοβερό, τὸ ἀμείλιχτο χτύπημα.

Ὅχι ἕμος ὁ Μπετόβεν. Πάνω ἀπὸ τὸν πόνου του
 καὶ ἀπὸ τὴ μοναξιά του, καὶ τὴ χαμένη ἀγάπη του καὶ
 τοὺς καμμούς καὶ τὶς λύπες του, ἤχησε ἔσθησε τρέ-
 παια καὶ φέρον ἄσθητον ἀναψε, παρηγοριά καὶ φῶς
 στὴν πονεμένη ἀνθρωπότητα, τὸ τραγοῦδι τῆς καρᾶς,
 τῆς ἀκατάλητης Χαρᾶς πὸν σὲ τελευταῖο μέρος τῆς
 Ἑννατῆς Συμφωνίας, σὸν πελώριον πᾶσομο λουλού-

δι ἀνθίζει ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἀβυσσο τῶν τρικυμισμέ-
 των φθόγγων.

Καὶ δῶ βρῖσκειται ἴσως ἕνας χαρακτηρισμὸς τῆς
 τέχνης τοῦ Μπετόβεν, πὸν δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἀρρω-
 σιτάριον πονεμένο, ὅπως λ. χ. ἡ τέχνη τοῦ Σοπὲν ἢ
 τὸ ρομαντικὸ σκοιεινὸ, ὅπως ἡ τέχνη τοῦ Σούμαν.

Στὸ Μπετόβεν ἄρα εἶναι φῶς, καὶ διὰ δὲν εἶναι
 τὸ φῶς ἴλαρον τοῦ Μόζαρι, εἶναι ἕμως τὸ φῶς πὸν
 καίει, πὸν θερμαίνει, καὶ παλλὲς φορᾶς πὸν γι-
 τρεῖει.

Γι' αὐτὸ καὶ ὅποιον τραγοῦδαί τὸν πόνου του, ἢ τὸν
 γενικεύει σὸν αἰώνιο ἀνθρώπινον, ἢ τὸν οασκάζει ἢ
 πονὲ δαμάζει.

Ἐπάνω του στήνει καὶ τραγοῦδινα παλάτια μιᾶς
 πάναγνης ἀνθρώπινης ἀγάπης, μιᾶς θερμῆς φουσι-
 λατρειᾶς, μιᾶς ἄσθητης πίστης στὰ ἰδεώδη καὶ στὴ
 Ζωή.

Κ' εἶναι χαρακτηριστικὰ αὐτὰ ἔργα του τῶν ἐρ-
 γων.

Ἀπὸ τὰ ἔργα του γιὰ πιάνο, τὶς οσγάτες του, τὰ
 κουαρτέτα, τὰ Τρία του, τὰ ἀγγὰ του λιγοστὰ τρα-
 γοῦδια, ὡς σὶ τοὺς κολοσοῦς τῆς δημιουργίας του,
 σὶς 9 Συμφωνίες του, τὴ Μεγάλη του λειτουργία,
 τὴ Missa Solmnis καὶ τὴ μοναδική του ὕπερα, τὸ
 Fidelio.....

Γιὰ νὰ δώσει κανεὶς μὴ πιστὴ εἰκόνα τῆς τέχνης
 τοῦ Μπετόβεν, θὰ ἔπρεπε νὰ καταπισαστεῖ μὲ τὴν ἐ-
 ξέταση ἔργου αὐτοῦ τοῦ θαυμαστοῦ ὕλικου.

Ἀντιτυχῶς τὰ περιορισμένα ἔργα τῆς μικρῆς μου-
 σικῆς ὁμιλίας δὲ μὸς ἐπιτρέπουνε μὴ τέτοιαν ἐπέ-
 κταση.

Ὅμως καὶ μὴ γοργὴ ἐπισκόπηση τοῦ συμφωνικοῦ
 ἔργου τοῦ διδασκάλου θὰ βοηθήσει, ἐλπίζω, στὴν κα-
 τὰση τῆς ἐπέροχης μουσικῆς του γλώσσας καὶ
 θὰ φωτίσει τὴν ἀσθητικὴ τῆς τέχνης του.

Ἡ Συμφωνία, καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Μπετόβεν, ἀπὸ τοῦ
 οσ τὴ Γερμανία. Ἡ μορφή αὐτὴ τῆς Μουσικῆς Τέ-
 χνης εἶχε μάλιστα ἐπιτυχεῖ σὲ ζηλευτὰ σημεῖο ἀπὸ
 τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ καθαροῦ κλασικισμοῦ στὴ

(*) Διάλεξη πὸν τὴ εἰσήγαγε ὁ κ. Μ. Καλομοίρης στὸ
 θέατρο «Ὀλύμπια», στὴ συναυλία τοῦ Ἑλλ. Ἰδείου.

μουσική τέχνη και πρώτ' απ' όλους, από το Χάϊν και το Μότσαρτ.

Όμως και σ' αὐτῶν ἀκόμα τὰ ἀληθινὰ θεία συμφωνικά τραγούδια(*), δὲν προσιδιάεται κανεὶς τὸ βάθος καὶ τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν ποὺ κατώρθωσε νὰ δώσει ὁ Μπετόβεν στὴ Συμφωνία. Τῆς ἔδωσε τέτοια φρεσά, ὅστε καὶ σήμερον ἀκόμα τὴ θεωροῦμε γιὰ τὴν πιὸ ἀγγελιὴ καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση στὴ Μουσικὴ Τέχνη, πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴ δραματικὴ ἢ μελοδραματικὴ μουσικὴ.

125 Συμφωνίες ἔχει γράφει ὁ Χάϊν, 41 ὁ Μότσαρτ, 9 μόνον ὁ Μπετόβεν.

Όμως ἐντὸς ἀληθινῶν Μουσῶν.

Σ' αὐτὲς οἱ τεχνικοὶ ρεωτισμοὶ καὶ ἡ πρόοδος τῶν καθαρῶν μουσικοτεχνικῶν μέσων θαδίζουσε παρὰλληλα μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἐκφραστικῆς μουσικῆς γλώσσας τοῦ συνθέτη.

Τὴν πρώτην του συμφωνίαν τὴν ἔγραψε τριάντα χρονῶν, σὲ 1800. Τριάντα χρονῶν ὁ Μότσαρτ εἶχε γράφει τὶς περισσότερες συμφωνίας του.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Μότσαρτ καὶ τοῦ Χάϊν εἶναι ἀρεκτὰ αἰσθητὴ στὴν Πρῶτη αὐτῆ Συμφωνία τοῦ συνθέτη.

Όμως καὶ σ' αὐτὴ βλέπουμε τὸν «ὄνυχον τοῦ λέοντος», πρὸ πάντων σὲ «Menuetto allegro molto e vivace», τὸ Γ' μέρος τῆς συμφωνίας. Εἶναι ὁ πρόλογος τῶν κατοικινῶν θανμωσιῶν Scherzi ποὺ ἀντικαταστήσανε τὸ τυπικὸ «Menuetto» τῆς κλασσικῆς μορφῆς.

Στὴ δευτέρῃ συμφωνίᾳ, τὴ συμφωνία σὲ Ρέ, ποὺ γράφτηκε τὸ χειμῶνα τοῦ 1802 — 1803, ἡ προσωπικότης τοῦ συνθέτη ξεπερνιέται ὀρυμνικῶς.

Ὁ ἀκροατὴς νιώθει πὼς θρῶκεται μπροστὰ σὲ κάτι μεγάλο καὶ δυνατὸ, ποὺ προσπαθεῖ νὰ σπάσει τὰ δεσμὰ τῆς παλαιᾶς μορφῆς ποὺ τὸ δένουσε καὶ νὰ ξεπεταχθεῖ στὸν Ἥλιον καὶ στὸ Φῶς.

Καὶ ξεπερνιέται, ἀλήθεια, στὸν Ἥλιον καὶ τὸ φῶς, μὲ τὴν Γ' του συμφωνία: τὴν «Ἡρωικὴν», ποὺ ὁ ἀρχικός της τίτλος εἶτανε Βο ν α π ἄ ρ τ η ς, γραμμμένη σὲ 1804.

Ὁ Μπετόβεν, δημοκράτης σὲ βάθιν τῆς ψυχῆς του, θαύμαζε τὸν Βοναπάρτη ὅσο τὸν νόμιζε υπερασπιστὴ τῆς Δημοκρατίας καὶ καταλυτὴ τῆς τυραννίας.

Τὰ κατορθώματα τοῦ πρώτου Ὑπάτου, ποὺ γεμίζανε τότε τὸν κόσμον, τοῦ δώσανε τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς ἐμπνευσῆς τῆς συμφωνίας αὐτῆς.

Προσωπολατρεία ἴσως εἶναι ἄλλως καὶ ἡ προσωπολατρεία, ὅταν εἶναι ἀγνή καὶ εἰλικρινής, δοχεῖο δ' ὡμοία χρῆσιμο, ὅπως ἡ ἀγάπη, ἡ θρησκεία, ἡ φροσιολατρεία, ἡ Πατριδοκία, ὅταν ἀληθινὸν τεχνίτην.

Χαρακτηριστικὸ τῆς ἀνεξάρτητης γνώμης τοῦ Μπετόβεν εἶναι καὶ τὸ γεγονός, πὼς ὅταν ἔμαθε τὴν αὐτοανακήρυξιν τοῦ Βοναπάρτη σὲ Ἀυτοκράτορα, ἔσβησε τὸν τίτλον «Βοναπάρτης» καὶ τὸν ἔλλαξε σὲ «Ἡρωικὴ».

Μὲ τὴν τρίτην αὐτῆ Συμφωνίαν ἀρχίζει μιὰ δευτέρῃ περιόδον τῆς δημιουργίας τοῦ Μπετόβεν ἢ περιόδον τῆς ὀρυμνότητος μὲ τέλειαν κατοχὴν ὅλων τῶν τεχνικῶν μέσων τῆς τέχνης του.

Γιὰ νὰ μᾶς δώσει τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τῆς συμφωνίας

τῆς αὐτῆς ὁ συνθέτης, δὲν καταφεύγει στὴ λεπτομέρεια ἢ τὴν ἐξωτερικὴν ἀπομίμησιν.

Μᾶς δίνει τὴν ἐσωτερικώτερον, τὴ γενικώτερον ἰδέαν τοῦ Ἡρωικοῦ. Ὁ Ἡρωὸς του δὲν εἶναι μόνον ὁ Ἡρωὸς ποὺ δαμάζει τὰ πλήθη, ποὺ κολουρεῖ τὶς πολιτείας καὶ ὑποτάζει τὶς γῶρας, μὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὁ πνευματικὸς Ἡρωὸς, ὁ Ἡρωὸς ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ μιὰν ἰδέαν, γιὰ μιὰ δημιουργίαν.

Μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ Βοναπάρτης ἢ ὁ Μέργ' Ἀλέξανδρος, μὰ τὸ ἴδιον μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Μπετόβεν, ὁ Δόντης ἢ ὁ Παλαμᾶς.

Ἡ Δ' συμφωνία σὲ Σί, εἶναι γραμμμένη σὲ 1806 σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς λίγες εὐτυχημένους στιγμῆς τῆς ζωῆς του.

Ἡ ἀγάπη τοῦ ἔχει, γιὰ λίγο, σὰν πάντα, χαμογελάσει, καὶ τὸν ἔχει γεμίσει μὲ χαρὰ καὶ ἐλπίδα.

Ὁ Μπετόβεν ἔχει ἀρραβωνιασθεῖ μουσικῶς μὲ τὴν ἀπῆλθον πολυγαπημένην τὴν Τερέζαν Μαρουνοβικ.

Ἀρχίζει πάλι νὰ πιστεύει στὴν εὐτυχίαν, θέλει νὰ πεῖ σὲ σπῆτι μέσῳ, σχεδὸν νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ τὸ περιβάλλον γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ κλείσῃ τὴν ἀγάπην του σὲ χαμηλὸ μὰ ζεστὸ σπῆτι τῆς ἡσυχῆς νοικοκυρεμένης ζωούλας.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Δ' συμφωνία του καθρεφτίζει ὅλην αὐτὴν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ποιητῆ τῆς.

Ὅλο γαλήνη, ὅλο χάριν, ἀγάπην, χαρὰ καὶ εὐτυχίαν.

Ἀκόμα καὶ κάποια προσπάθεια, τὴν χαροχτηρίζει, μὰ προσπάθεια νὰ κρατήσῃ τὴν κλασσικὴν μορφήν καὶ παραδόσῃ, νὰ μὴν τρομάξῃ τὸν ἀκροατὴν, ὅπως ἡ Γ' ποὺ σήκωσε ἀρεκτετές, τότε ἀντιροήσεις καὶ διαμαρτυρίες.

Όμως πολὺ λίγο βάσταξε ἡ ἐλπίδα αὐτῆ τῆς εὐτυχίας. Ὁ μουσικὸς του ἀρραβῶνας μὲ τὴν Τερέζαν, σὲ τέσσερα χρόνια λύθηκε καὶ ὁ Μπετόβεν πάλι θρῶθηκε στὴ μοναξιὰ τῆς μεγάλης σιγάτης τῆς Τέχνης.

(Στῆλο φύλλο τελικόνει)

ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΟ

Νησάκι ἀγαπημένο μου, σὲ πρόσωπα ντυμένο,
τώρα μακριὰ ποὺ θρῶκομαι σὲ σένα ὁ νοῦς γυρνᾷ,
καὶ νιώθω κάθε μου χαρὰ, κάθε ὄνειρον ὀνειρομένο,
ν' ἀνάγει πάλι μέσα μου, νὰ μὲ μεθᾷ ξανά.

Κι ἀναλογιέμαι τὴ στιγμὴν ποὺ θὲ νὰ γλιῶ ἀπὸ
τὸ γαλανὸ ἀκρογιάλι σου, τὸ μῶλον τὸν παλιό,
δακρμένο ἀπὸ τὰ κύματα καὶ ἀπ' τὴν ἀνεμοζάλη,
γιὰ κοιμισμένο στῆς Νοτιᾶς τὸ γάδι τὸ ἀπαλιό.

Κι ἀκόμα—ὦ ναί—τὸ πρόσωπον δρομάκι ἀναλογιέμαι,
ποὺ φέρνει ἄπάνω σὲ χροιά...

*Α | πὼς δακρῶ ἀδελφίτα, θαθεῖα πὼς συγκινιέμαι
ὅταν ὁ νοῦς φερθεῖ ἀπὸ τὰ οὐρὰν πλάνο γυρισμό!...

(*) Ἐξάφραση πολὺ λιγοστῆς συμφωνίας τοῦ Μότσαρτ, πρὸ πάντων ἢ σὲ ὅλην ἔλασ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

-10-

Κι ἀλήθεια, Κωστή μου, τρεπόμουνε και τρέπουναι ακόμη για τὸ κάμωμά τους. Θύμως ὁ θεὸς τρεμερὰ, φώναξε, μάλιστα ἔβρισε, καὶ νὰ μὴ διή τῆτοιο πράμα δέγτηρη φορὰ κι ἄλλα πολλὰ πὸν περιττὸ νὰ τὰ καταγράψω και πὸν τὰ οὐχαινῶμαι κίβλας. "Ὅσο μιλῶσες, ἦσυχυ ἐγὼν και βουβή. Στὸ τέλος ἔφυγε. Ἄχ! "Ἐφυγε! Κωστή μου, Κωστή, ἄφησε μερικὲς μέρες νὰ περάσουνε και βλέπουμε. "Ἄν ἡ μάγνα μου ἔλεγε τίποτα, θὰ τῆς ἀπαντοῦσα πὸς τὸ γράμμα εἴτανε ἀσημαντὸ και πὸς τὸ ἄριστα μάλιστα μαζί με τὸν πλῆκα. Τοῦ θεοῦ Δημητριάκη δὲν ἔχω λόγο νὰ τοῦ δώσω.

"Ἄς τὰ ξεχάσουνε ἀφτά, ἐὼν ἀγάπη μου. "Ἐνα κέρδινα τουλάχιστο, πὸν ὑστερις ἀπὸ κείνα πὸν μοῦ εἶπε, δὲ θὰ πατήσω σπῆτι τους πιά και θὰ διή. Θὰ κλειδωθῶ πὸν σφιχτὰ παρὰ πρῶτα. Θὰ σοῦ γράψω, θὰ σοῦ γράψω ἐσένα μου ὅλη τὴ μέρα, λατρεία μου και ζωὴ μου, Κωστή. Νὰ καταλάβης ὅμως πὸς ἂν τύχη και μωριστοῦνε τίποτα, θὰ κάμουνε τὰ δύνατα δυνατὰ για νὰ μὴν μορῶ νὰ σοῦ στέλνω τὰ γράμματά μου, κ' εἶτοι πρέπει νὰ στερηθῶ τὰ δικὰ σου. Τοὺς ταχυδρόμους, τοὺς ἐπάλληλους εἶναι ἄξιοι νὰλλάξουνε, νὰ βάλουνε δικούς τους.

"Ἐγὼ θέλω, κάθε στιγμή, κάθε ὥρα, και οὐ νὰ μοῦ γράψης, ἀκούς; κι ἄς μὴ μοῦ στέλνης τὰ γράμματά σου. Μοῦ τὰ στέλνεις κατὸ πῆ ὅλα μαζί, μ' ἕναν κόπο. Κωστή, Κωστή, κοιτάξε νὰ μὴ με ξεχάσης. νὰ μὴ μ' ἀγαπᾷς λιγώτερο τώρα πὸν δὲ θὰ τὸ ξαίρω, πὸν δὲ θὰ μοῦ ἔρχονται τὰ γράμματά σου ταχτικά. Κοίταξε, γιατί θὰ τὸ συλλογιῶμαι και θὰ πονῶ.

Μὰ ὄχι, ὄχι! τὸ ξαίρω Κωστή μου, τὸ ξαίρω τὶ τρεμερὰ και οὐ θὰ πονῆς και θὰ δέρονσαι. Ἄφρτ με χαντακῶνει και πάω νὰ τρελαθῶ. Ἄχ! ὅσο σοῦ ἔγραφε τὸ τελέγραμμά μου ἐκείνο, τὸ θάσάνδ σου με θασάνει. Τί, τί θὰ κάμης, πὸν δὲ θὰ μορῆς κάθε ὥρα ἄρῃσαι νὰ μοῦ λὲς πὸς μ' ἀγαπᾷς; Παιδάκι μου κακόμοιρο, ἐγὼ, ἐγὼ μόνη ὅλα τὰ φταῖω. Νὰ μοῦ εἴτανε βολεϊτό, μιὰ σιμοῦλα τουλάχιστο, νὰ σὲ χαδέρω, σὰ μωρὸ μου νὰ σὲ πιάσω και νὰ σὲ φιλήσω, σὰ χέρια μου νὰ σὲ πάρω, φῶς μου γλυκὸ, νὰ ἠσυχᾷς! Θὰ ἠσυχᾷς, καλέ μου, σίγης Μύρωσ; σου τὴν ἀγκαλιά. Μὴ σὲ μέλη! Θὰ τὸ νιώθω ἀπὸ μένα τὴν ἴδια, τὸ πόσο δέρονσαι και τὸ πόσο πονεῖς. Τὴ φωνή σου, ἀπὸ μακριά, τὰ γιὰ τὴν μου θὰ τὴν ἀκούσωνε. Νὰ με θυμᾷσαι, νὰ τὸ ξαίρω σίγουρα και νὰ ζεσταῖναι μου, πὸν θὰ κρυώνω δίγως τὰ γράμματά σου. Μὴν τὸ ξεχνᾷς νὰ μοῦ λὲς τὴν ἀγάπη σου, ἀπαράλλαχτα σὰ νὰ μοῦ ἔγραφεσ σιμῶναι, σὰ μοῦ τὴ λὲς και τώρα. Φώναξέ το, φώναξέ το πὸς μ' ἀγαπᾷς, τὸ θέλω, σοῦ τὸ ζητῶ φώναξέ το και θὰ τὸ νιώθω πὸς μ' ἀγαπᾷς — ὅπως και γὼ σ' ἀγαπῶ.

"Ἡ ὥρα τρεῖς και σαράντα πέντε τὰ πόγεμα. — Κωστή μου, τί ἔκαμες; Ἀλήθεια πὸς ἔπρεπε κίβλας νὰ τὸ προσμένω ἀπὸ σένα και μέσα μου κάτι μοῦ κρυφομνηνοῦσε πὸς ἡ μέρα δὲ θὰ περᾷσαι εἶτοι, δίγως νὰ συνῆθαι κάτι. "Ἐφριξα, Κωστή μου, τρώμαξα, δια μοῦ φέσανε τὸ τελέγραμμά σου, πὸν κόντεμα νὰ πέ-

σω κι ἀναγκάστηκα νὰ βασιστῶ σὲ μιὰ καρέγλα. Μὴ, μὴ, μὴ, για τὸνομα! Μὴ, σὲ παρακαλῶ. Τὸ χαρὸ μας γυρέβεις.

"Ἀκουσε για νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγὼ τῆτοιο πράμα, για νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγὼ πὸς δὲν πρέπει νὰ μοῦ γράψης, πὸν τὰ γράμματά σου εἶναι ἡ ζωὴ μου, πιστεβέ με πὸς ἔχω τοὺς λόγους μου, πὸς ἀλλιῶς δὲν μορῆει νὰ γίνη. Ἄχ! και γὼ πὸν σ' ἀδικῶσα, και γὼ πὸν σοῦ ἔλεγα πὸς τώρα πὸν δὲ θὰ μοῦ γράψης, δὲ θὰ με θυμᾷσαι πιά! "Ἐὼν ὄρῃσαι και νὰ σου ἄξω για πὸν μοῦ λὲς, ὄχι μόνο πὸς θὰ μοῦ γράψης, μὴ πὸς και θὰ τρέχη και πὸς τώρα θὲς και νάσθης!

... Ἄχ! γονατισμένη μου σὲ παρακαλῶ, μὴ, νὰ μὴν τὸ βάλης με τὸ νοῦ σου, Κωστή. "Ἀκουσε, Κωστή μου, ἐδῶ δὲ χρειάζονται πολλὰ λόγια στὴ θέση ἔπου βρισκομαι, ὑστερις ἀπ' ἀφτά πὸν ἀκολουθήσωνε, νάσθης, με σκοιῶνεις. Καὶ σοῦ τὸ λέω με τὰ σωστά μου, και ἔγνᾶξω και τὰ λόγια πὸν σοῦ λέω. Μὰ, κακόμοιρέ μου ἐοῦ, μὴτε τὸ ἐπορᾷξῃσαι τὸ τὶ πόφερα, τὸ τὶ χρειάστηκε νὰ σοφιστῶ, για νὰ μορῆσω νὰ σοῦ βγάλω και δέγτερο τελέγραμμα! Κωστή, Κωστή, πὸς μ' ἀγαπᾷς! Τώρα πὸν μοῦ τὴν ἔδωσες τὴ χαρὰ μου ἀφτή, τώρα πὸν ἴδωσα τὸ τελέγραμμά σου, μὴ σὲ μέλη, δὲν παραπονοῦμαι πιά. Τὸ ξαίρω, τὸ βλέπω θεοφάνερα πὸς μ' ἀγαπᾷς. Κ' εἶτοι τίποτα πιά δὲ σνορῶζομαι, τρέλα μου ἐοῦ και πωρηγιά μου. Μὰ σοῦ τὸ ξαναλέω, ἀδύνατο νὰ κάμωμε ἀλλιῶς, και πιστεβέ με, πὸν σοῦ τὸ φωνάζω ἄς περᾷσουνε μερικὲς μέρες κι ἀμῆσως σοῦ μινῶ. Ζωὴ μου μοναδική, Κωστή, πὸς δὲν τὸ κατάλαβες, πὸς πρῶτη μου ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ τελεγραφήσω, ἕμα μορῆσωνε νὰ ξαναρχίσωνε τὰ γράμματά μας; "Ἐὼν, ἐοῦ, φῶς μου, νὰ μὴν πάθης τίποτα. Χερότερο θάτανε για μένα, παρὰ νὰ πάθαινα ἐγὼ κι ἄς εἶναι ὅ τι υπορεῖ ἄθρωπος νὰ φανταστῆ. "Ἐλα σήμερα νὰ κλειδωθῶμε μαζί, ἔλα σιγὰ σιγὰ νὰ κουβερτιάσωνε. Ἄχ! ἔλα νὰ σοῦ δώσω τὰ φίλιὰ μου. ἔλα τὰ δικὰ μου νὰ τὰ πάρης, ἀπὸ τὰ χεῖλια μου πὸν σὲ προσμένουνε, με τὰ χεῖλια σου τὰ γατημένα.

"Ἡ ὥρα δεκάμισι τὸ βράδι. — Κωστή μου, νὰ ἤξαιρες τί μέρες πὸν περῶ, τί μέρες, μὰ και τί νύχτες! Ἄχ! οἱ νύχτες εἶναι τρεμῶναι σιμῶναι θὰ με κάμουνε νὰ τρελαθῶ. Δὲν μορῶ πιά μου και θὰ ἤθελαι νὰ πεθάνω. Εἶναι ὄρες, βλέπεις, ἔπου μοῦ καταντᾷ πανιάσαι ἀδύνατο νὰ συλλογιῶ τίποτις ἄλλο στὸν κόσμο, παρὰ τὸ θάνατο μονάχα, ὄρες ἔπου πὸν ἀλλομονῶ πιά ὅλα, και τὴν πῆση και τὸ ἔργο μας τὸ ἔσοδ και τὴν ἴδαι και τὴ νίκη, ὅλα, σοῦ λέω, γιατὶ δὲ μ' ἀφίνει πιά ἡ ἀγάπη μου ἡ ἀπελιπιμένη, μὴτε ἡ λαχτάρα μου δὲ μ' ἀφίνει, ἄλλο τίποτα νὰ βάλω με τὸ νοῦ μου. Τί νὰ σοῦ πῶ; ἄθρωπος στὴ γῆ δὲν ὑπάρχει πὸν νάχη τὴ δύναμη μέσα του νὰ βαστάξη, με τὰ θάσανα πὸν τρεθῶ, με τὸ μαρτύριο τὸ δικὸ μου. Καὶ σοῦ τὸ κίβλομαι, φίλε, πολλὲς φορὲς τὸ στοχάστηκα και τὸ στοχάζομαι καὶ σήμερις ἀκόμη, πὸς ἴσως θὰ εἴτανε κάλλια νὰ σ' ἄφριναι και νὰ μ' ἔπαιρνε ὁ Χάρος.

Σου τὸ θεβαιώνω, καημένε μου Κωσιή, πὸς γε-
λίεσαι βέβαιο πὸς ἐγὼ, ἐγὼ εἶμαι πὸς σοῦ κατατά-
ραξα τὴ ζωὴ σου, πὸς σοῦ τὴν ξολοθρέδω· γιὰ μένα
καὶ ξαιτίας μου πάνε τώρα χαμένες, κουρελλιασμέ-
νες ὅλες οἱ δύσιυχές σου οἱ μέρες. Τέτοια εἶναι τὰ
πράματα, νὰ τὸ ξαίρης, καὶ περιττὸ νὰ φανταζόμε-
στε πὸς δὲν εἶναι ὅπως εἶναι καὶ νὰ πλέκουμε ὀ-
νειράτα χιλιάδες. Ἐγὼ πιά καὶ τὰ ὄνειράτά μας τὰ-
ποχαιρέτησα. Κι ὡστόσο μου ἔρχεται ζάλη καὶ φω-
νάει: Τί κρῖμα! Τί κρῖμα, ὅαν τὸ συλλογιούμαι
πόσο καὶ πόσο ὁ ἀγαπῶ, με τί δύναμη, με τί πυρ-
καγιά, με τί ἀπάντη φλόγα, με τόση ἀφοσίωση, με
τόση ψυχὴ, πὸς τίποτα πὸς νὰ μοιᾶξῃ με τὴν καρδιά
μου, δὲ γίνεται νὰ φάνηκε ποτέ — κι ὅμως τίποτα
γιὰ σένα δὲν μπορῶ — καὶ σὲ σκοιῶνω!

Ἄχ! φίλε μου, φίλε μου, ἤθελα νὰ εἴσουνε σιμά
μου, γιὰ νὰ μοῦ πιάσῃς με τὰ χεράκια σου τὸ κεφάλι
μου, γιὰ νὰ μοῦ ἀποτιῆς ἀπὸ τὰ μάτια μου, ἀπὸ τὰ
βλέφαρά μου, τὰ δάκρυα, γιὰ νὰ με παρηγορήσῃς
μιὰ σitalia. Πῶς, ναί, πὸς θέλεις νὰ μοῦ εἶναι δυ-
νατὸ νὰ ζήσω δίχως ἐσένα, με τὴν ἀγάπη πὸς σοῦ
ἔχω; Πολλή, σοῦ λέω, εἶναι πάρα πολλή. Θάνατο
φέρει ἀγάπη τέτοια. Δὲν μπορῶ δίχως ἐσένα, καὶ
τὸ κάτω κάτω ἀπὸ εἶναι τὸ κακὸ μας, ὅσο κι ἂν τὸ
συλλογιῆς, πὸς μαζί νὰ ζήσουμε μήτε σήμερα γί-
νεται μήτε θὰ γίγῃ ποτέ μας.

Πάρε με σὶα γνάτιά σου ἀπάνω, λατρεμένη μου,
ἄφησέ με νὰ ριχθῶ σὶο λαιμὸ σου, νὰ ὁ ἀγκαλιάσω,
ἄφησέ με σὶο στήθος σου νὰκουμπήσω τὸ κεφάλι μου
ἐν κουρασμένο. Ἄφησέ με νὰ σοῦ τὸ πῶ πιά πόσο
ὁ ἀγαπῶ. Πεδάινω γιὰ τὴν ἀγάπη σου, Κωσιή μου,
σοῦ τὴρκίζουμαι καὶ δὲν μπορῶ ποτέ μου νὰ τὸ κα-
τορθῶσω νὰ σοῦ τὸ πῶ κατὰ πῶς τὸ θέλω καὶ κατὰ
πῶς εἶναι, δὲν τὸ κατορθώνω νὰ σοῦ δεῖξω τὴν ἀ-
γάπη μου, γιὰ νὰ τὴν ξαίρης, καὶ πονῶ πὸς δὲν τὸ
κατορθώνω κι ὁ πόνος μου ἀνάποδα μοῦ τὴν κάνει
τὴν ψυχὴ μου.

Κωσιή, φίλε μου καημένε, φῶς μου γλυκὸ ἐοῦ,
ἀμαρτία εἶναι, εἶναι φρίκη νὰ σοῦ τὰ λέω ἀπὸ τὰ, νὰ
ὁ ἀπελπίζω με τὴν ἀπελπισία μου ὅλο ἕνα. Τὸ ξαί-
ρω, τὸ νιώθω κι ἀπελπίζουμαι ἀκόμη περισσότερο.
Ἐπρεπε νὰ προσπαθοῦσα νὰ σοῦ δώσω θάρρος, ἀ-
πὸ τὸ χέρι ὁ σὲ βασίω, γιὰ νὰ βαδίξῃς πὸς ἐρησι-
λα τὸ δρόμο σου τὸ μεγάλο. Μὰ γιὰ τὸνομα τοῦ Θε-
οῦ, πὸς νὰ κάμω στὴν κατάσταση ὅπου βρισκόμεθα;
Στὰ ἐλλείπειν μου τὰ κατάντια! Σ' ἀγαπῶ πάρα
πολλὴ, πάρα πολλὴ σὲ θέλω. Ἄχ! ἀγαπημένε μου, νὰ
σὲ εἶχα, θὰ εἶχα δύναμη καὶ θὰ εἶχα θάρρος. Μὰ δὲ
ὁ ἔγω, κι ὅλη μου ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ φωνὴ
λαχτάρας, παρὰ κλάμα παντοεινόν. Κ' εἶσι θὰ εἶ-
ναι πάντα, Κωσιή μου, τὰκούς; Ὁχι! Ὁχι! Κ' ἡ
μάννα σου ἡ χρυσὴ νὰ τὸ ἤθελε τώρα, δὲ γίνεται πιά
ποῦ δὲ γίνεται. Ὅπως κατάντησανε τὰ πράγματα σή-
μερα, τοῦ κάκου! Ἄχ, τὸ ξαίρεις, τὸ θυμᾶσαι τί σοῦ
εἶπα γιὰ τὴ μητέρα. Καὶ τὴν κατὰρα τῆς ἀκόμα νὰ
μὴ μοῦ δώσῃ, τὸ ἴδιο. Δὲν μπορῶ νὰ τὴ σκοιῶσω,
νὰ τῶχω ἐγὼ τὸ κρῖμα. Κωσιή, θὰ εἶπανε σὰ νὰ
σκοιωνόμεστε ἀπατοί μας, σὰ νὰ σκοιῶναμε τὴν ἀ-
γάπη μας τὴν ἴδια.

Φίλε, φίλε, φίλε μου, ἐοῦ, μιὰ σιμούλα, μιὰ μο-
νάχα, θὰ τὸ ποθοῦσα — καὶ με τί πόθο ἀπόψε! —
νὰ νιώσω σὶο χεῖλι μου τὸ χεῖλι σου, με τί πόθο νὰ
κούσω τὴ φωνὴ σου τὴν ἀγαπημένη, νὰ διῶ τὰ μά-
τια σου!

Ἄχ! σῶπα, σῶπα, Κωσιή, καὶ μὴ παραπονιέ-
σαι. Σῶπα καὶ μὴ με σκοιῶνῃς, μὴ μοῦ λὲς γιὰτι
δὲν ἔρχομαι, γιὰτι δὲ γέβρω ἀπὸ δῶ. Μὰ δὲν τὸ
νιώθεις, καημένε, πὸς ὁ ἀγαπῶ καθὼς καὶ οὐ μ' ἀ-
γαπᾷς, πὸς ὅπως με θέλεις σὲ θέλω, κι ὅπως πονεῖς
πονῶ καὶ γῶ; Κωσιή, ἀγαπιούμαστε κ' οἱ δύο μας
γιαντιένια, καὶ τῶχω σὶο τοῦ μου ριζωμένο πὸς θὰ
μᾶς φᾶῃ καὶ τοὺς δυὸ ἡ ἀγάπη μας ἀπρῆ.

Μὰ πὲς μου, γιὰ τὸνομα, τὸ ξαίρεις πὸς δὲ φαν-
τάστηκα ποτέ μου, ποτέ μου δὲν ὑποψιάστηκα καὶ δὲν
ὄνειρέφτηκα ποτέ μου πὸς μποροῦσε ὁ ἀνθρώπινο
σῆθος νὰ ὑπάρξῃ τέτοια πυρκαγιά; Φίλε μου ἐοῦ,
πρᾶμα φριχτὸ εἶναι κι οὐράνιο σονάμα, τέτοιο αἴ-
σθημα, τόσο μεγάλο. Ναί, οὐράνιο, κανεῖς ἄισι νάγα-
πᾶ, εἶσι νάγαπιέται καὶ νὰ τὸ νιώθῃ, πὸς ψέματα,
ὄνειρο δὲν εἶναι. Ὑστερις ἀπὸ τόση ἀγάπη, μοῦ φαί-
νεται, βλέπεις, πὸς ἄλλο δὲν ἔχει παρὰ θάνατο.

Ἄχ! τὴν ἀπέραντη, ἄχ! τὴν ἀπόδοθη, ἄχ! τὴν
ἀκέρια, τὴν ἰσλή μας τὴν ἀγάπη, τῆς ἀγάπης μας
τὴ φρωτοιομοσιὰ, ποῖς κατὰ πῶς πρὶν ἀπὸ μᾶς νὰ τὴ
γνώρισε, ποῖς λὲς κατόπι μας νὰ τὴ γνωρίσῃ;
Ποιοί, καὶ θέλω νὰ μοῦ πῆς τοὺς πῶ ἐρωτευμένους,
τοὺς πῶ ἐρωτοφλογισμένους, τοὺς πῶ παθιασμένους
ἀπ' ὅλους, ποιοὶ ἀγαπηθήκανε ποτές ὅπως ἀγαπιού-
μαστε; Καὶ τὸν πόνο μας καὶ τὴ λαχτάρα μας καὶ
τὰ βάραιρα τῆς ἀπελπισίας μας τὰ πελώρια, ποῖς
λὲς ποτές νὰ τὰ γνώρισε σὺν καὶ μᾶς; Κωσιή, Κω-
σιή μου, ἀγάπη μου, ἐοῦ πὸς μονάχος ἔχεις τὴν καρ-
διά μου τὴν παρθένα, ἐοῦ πὸς χάσηκες μονάχος ὅλο
τῆς τὸ φῶς, ὅλη τῆς τὴ φλόγα, — ὄχ! τί λόγια νὰ
θεῶ γιὰ νὰ σοῦ τὸ πῶ τὸ πάθος μου ὅλο; Δὲν ἔχει
λόγια, δὲν ἔχει, σοῦ λέω. Καὶ τί λόγια ἐοῦ ὁ ἴδιος
θὰ νὰ μοῦ ἔβρης γιὰ νὰ μοῦ πῆς τὴν ἀγάπη σου, γιὰ
νὰ τὴν ἐχορτάσω τὴν ἀγάπη σου ἀπρῆ πὸς ποτέ τῆς,
ἴση κι ἂν εἶναι, δὲ μοῦ φτάνει, πὸς τὴν πεινῶ, πὸς
τὴ θέλω ἀχάλαστη, πὸς ἀλάκαιοι τὴ θέλω καὶ πὸς
μὲ παθαίνει; Πὲς μοῦ, δὲν εἶναι βάραιρα νάγαπᾶ
κανεῖς εἶσι καὶ μήτε νὰ μπορῇ νὰ τὸ πῇ;

Φίλε, φίλε, φίλε μου ἐοῦ, φίλε μουροπαθιασμένε
μου κ' ἐρωτοδαρμένε, πὲς μου, δὲν τὸ πιστέβεις τά-
χα καὶ οὐ πὸς ἀλήθεια πὸς ἐλκεῖται ἀπὸ τὴν τύχη τὴ
δική μας, τύχη δὲν ὑπάρχει; — Ὁχ! τὰ χεῖλια
μου, τὰ χεῖλια σου ἐκεῖνα πὸς ὁ πόθος τους μέρα νύ-
χτα με κνηγᾶ, πὸς με σκοιῶνει, τὰ χεῖλια σου, τὰ
χεῖλια σου, τὰ θέλω. Θέλω νὰ σιῖξουμε πὸς κανέναν
πιά νὰ μὴν μπορῇ νὰ μᾶς χωρίσῃ. Ἀγάπη μου, γιὰ
σένα μου πεδάινω. Ἄχ! τὸ νιώθω, Κωσιή, πὸς κά-
θε μέρα περισσότερο πεδάινω καὶ πάω, σὲ θεβαιώνω.

Ἐχω ἕνα σπορὸν πράματα νὰ σοῦ πῶ, ἀπόψε, καὶ
δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ καὶ τοῦ κάκου. Πάρα πολὶ
ὁ ἀγαπῶ καὶ δὲν εἶμαι καλὴ ἄλλο τίποτα νὰ σοῦ
πῶ. Ἐχομε καινούργια πάλε σήμερα. Ὁ Θεὸς, τὴ
πόγεμα, μεγάλες κοιθέντες με τὴ μάννα, κλειδωθή-
κανε μάλισια, κάτω, στὴν τοσαξοῖα. Νὰ τὴ ἤξαι-
ρες δὲσ! Σοῦ τὰ γράφω ἄθροιο. Ἀπόψε δὲν μπορῶ.
Ἀγάπη πλημιύρα μοῦ περεγνύει τὴν ψυχὴ, γιὰ τὴν
ἀνάπη μας μονάχα ξαίρω νὰ σοῦ μιλήσω. Καὶ τί
υῆς μέλλει γιὰ δὲσ τᾶλλα, Κωσιή, κι δὲσ τᾶλλα τί
μᾶς εἶναι, φῶς μου, καὶ τί νὰ μᾶς εἶναι οἱ ἄλλοι
μας οἱ καημοὶ μπροστὰ σὶον δούγκριτο, σὶον ἀλλήλο
τῆς τύχης μας τὸν καημὸ; Ἀγαπιούμαστε, πὸς με
τί ἀνάπη, θε μου παντοδιναε! κι ὡστόσο ποτέ μας
δὲ θὰ ὁ ἔγω καὶ δὲ θὰ ὁ ἔχης. Τὸ κακὸ νάγαπᾶρε-
φο, τὸ δὲν ἔβρητο κακὸ, εἶναι ἀπρῆ. Ἐπρεπε νὰ εἶ-

μουνε, Κωστή μου, γυναίκα σου, κι όμως δε θά παροῦμε. Νάτης ἡ δυστυχία μας ἔλη. Ἄχ ! ἄς κλαίμε, ἄς κλαίμε, γιατί ποτέ μας δε θά χύσουμε ἀρκετά δάκρυα γιὰ ἓνα δυστύχημα τόσο.

Πάω νὰ πλαριάσω, πάω νὰ διαβάσω ἀκόμη μιὰ φορὰ τὰγαπημένο, τὸ λατρεμένο μου τὸ γράμμα σου. "Ὁ τι κι ἂν τύχη, ἄχ ! τουλάχιστο θὰ τὴ χάρηκα τὴν παρουσιάζω χαρὰ πὸν μ' ἀγαπᾷς μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀφάνταστη δύναμη πὸν καὶ γὰρ σ' ἀγαπᾷ, πὸν εἶναι οἱ καρδιές μας ταίρι καὶ ταίρι. Ἀγῶ εἶναι, καὶ μόλις μοῦ ἀπόμεινε κουράγιο γιὰ γράψιμο, πὸν κάθε τόσο ἀναγκάζομαι καὶ σταματῶ· κάθε λέξη πὸν σου δάξω, στέκομαι μιὰ στιγμή, καὶ νιώθω πὸς λιώνω καὶ πάω. Ἡ ἀγάπη σου, ἡ ἀγάπη μου γιὰ πόσα εἶναι πὸν μ' ἀπολιώνει καὶ μοῦ φαίνεται πὸς ξεφυγῶ. Γιατί, γιατί νὰρῶν ὁ θάνατος καὶ τόσο ; Ἐρρωλο δὲν εἶναι μήτε καὶ νὰ πεθάνῃ κανεὶς !

Πάω νὰ πάω μαζί μου, σὴν καμερούλα μας, τὴ φωτογραφία σου τὴ χρυσή ! Θὰ τὴ φιλήσω, ἀπαράλλαχτα ὅπως θὰ ἤθελα νὰ σὲ φιλήσω καὶ σένα τὸν ἴδιο. Ξεφρενιασμένα. Ὁχ ! Κωστή μου, ἔλα νὰ σοῦ δώσω τὰ φιλιὰ μου τὰ πιὸ τρελά. Κωστή, τὸ σόμα σου ἀπόψε γυρῶ, μέσα του νὰ πιῶ τὴν ἀγάπη σου ἔλη κι ἔλη σου τὴ ζωὴ. Δός μου τα, δόσια, Κωστή, τὰ φιλιὰ σου. Τὴν ψυχὴ σου βιάω μὲ τὴν ἀνάσα σου μαζί σὸ σόμα μου μέσα νὰ μοῦ τὴν ἀποπεράσῃς, γιατί δική μου εἶναι πιά ἡ ψυχὴ σου καὶ τὴ θέλω, καὶ σὶ σπλάχνα μου μέσα θέλω γιὰ πάντα νὰ τὴ νιώθω. Ἄχ ! δὲν μπορῶ νὰ φέρω τὸ χαρτί, δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω. Σ' ἀγαπῶ.

Τετάρτη ἐφτάμισι τὸ πρωτὶ. — Κωστή μου, ἄκουσε. Ἀφοῦ σοῦ τὰ λέω ἐσένα ἔλα, δὲ θέλω νὰ ξεοκίσω σήμερις δοα σοῦ ἔγραφα πρὸς τὸ βράδι. Μὰ θέλω νὰ τὰ ξεχάσῃς, θέλω νὰ κάμῃς σὰ νὰ μὴ σοῦ εἶπα τίποτις ἀπ' ἀφ' ἑαυτῶν πὸν διάβασες, ἀπὸ τὰ νιέρια μου καὶ τὰ παρὰ πονά μου. Εἶμαι πολὶ πιὸ ἡσυχῆ τώρα πὸν σοῦ γράφω, κ' εἶτοι πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ εἶσαι πιὸ ἡσυχῆς καὶ σὺ. Πρέπει, πρέπει καὶ πιστεψέ με. Ἄκουε τὸ λοιπὸν. Καλὰ τὸ κατάλαβα ἐχτὲς καὶ σοῦ τὸ σημεῖωσα πὸς καὶ τρέχει, πὸς καὶ πάλε μᾶς εἰτοιμαῖ ὁ θεῖος. Ἄθριο, μισθάρριο θὰ εἴμαστε πᾶς καὶ κατεδασμένοι. Ἀπρίλη μῆνα καὶ σὶ ξοχικό μας ! Τί θὰ κάμω σὶ Χορροτὸ, δὲν τὸ ξαίρω. Ἐνα ξαίρω, πὸς θέλουνε ἀκόμη περὸς σοῦ νὰ μᾶς χωρῶσινε ἄρτοι. Ἐνα ξαίρω, πὸς καλὰ ἔνωμα νὰ σοῦ μιρήσω νὰ μὴ μοῦ γράφῃς, Κωστή μου, γιατί σὶ Χορροτὸ ἀδύνατο νὰ λαβαίνω γράμματα, δίχως νὰ τὸ μαθαίνῃ ἔλη μας ἡ παινεμένη γειτονιά, — ἔλη μας ἡ παρῶ — καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ τὸ μαθαίνουνε σὶ σπῆτι, ἀφοῦ μᾶς τὰ φέρνει ὁ ταχυδρόμος ἀπὸ τὴ Ζαγορά καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὰ παίρνω ἀπ' αὐτὴ μου σὴν πόσι.

Ἐγὼ, γιὰ τὰ δικὰ μου θὰ βρῶ τὸν τρόπο, θὰ βολεφτῶ, μὴ σὲ μέλη. Ἄρτι πιά δὲ θὰ μοῦ τὸ πάρη κανέννας, κανέννας δὲ θὰ μ' ἐμποδίσῃ. Τὰ γράμματά μου θέλω νὰ τᾶχῃς, θέλω ἐσὺ τουλάχιστο νὰ μὴν ἀπομεινῃς δίχως γράμματα τῆς Μύρω σου. Νὰ μὴ μοῦ γράφῃς όμως ἐσὺ γιὰ κανένα λόγο καὶ μὲ κανέναν τρόπο. Ἄκουσ ; Γιὰ κανένα λόγο νὰ μὴν ἔρῃς. Νὰ μοῦ τρεκιστῇς ἢ ἀμέσως πεθαίνω. Ἄκουσε, Κωστή. Ἐσὺ δὲν ἔχεις ἰδέα ἐδῶ τὸ τί γίνεται. Ὁ θεῖος εἶναι σὸν παρὰ φρονος. Ἄξιός νὰ κάμῃ ὁ τι μπορεῖς ἢ δὲν μπορεῖς νὰ φανταστῇς. Φαίνεται πὸς ὁ δούλος

τοῦ τὸ εἶπε πὸς ἔπαιρνα κ' ἔδινα γράμματα σὴν πόσι. Πλερώσανε τὸ δούλο, σοῦ λέω. Τέτοιιοι ἄρτοι, Κωστή μου, εἶναι ἄρτοι. Καὶ ἀηδίες πράματα, καὶ ματατουόμενα πὸν δὲν καταδέχομαι καὶ νὰ σοῦ τὰ πολυλέω. Μὰ φοροκιομένος πιά, ἢ νὰ σὲ σκοτώσῃ ὁ ἴδιος ἢ νὰ βάλῃ ἄρτο πὸν σὲ σκοτώσῃ.

Ἄχ ! πιστεψέ με καὶ μὴ θαρροῦς πὸς ἡ Μύρω σου εἶναι δειλή, πὸς φοβάται. Φόβο γιὰ μένα κανέναν δὲν ἔχω, καθὼς κανέναν καὶ σὺ δὲν ἔχεις γιὰ σένα τὸν ἴδιο. Καὶ μὴν ἄξαρτα σοῦ κατέβῃ νὰρῶν ἐδῶ, ἴσια ἴσια ἐπειδὴ κ' εἶναι κίνυρος, γενναία μου ἐσὺ ψυχῆ. Νὰ τὸ ξαίρω, καὶ τὸ συλλογιτῇς ἂν ἔρῃς, κὶ ἂν τύχη ἴσιπα, τὸ παραμικρὸ ἂν τύχη. Ἐγὼ πιά δύναμη δὲν ἔχω, ξερὴ θάπομεινω ; ἐμένα σκοτώνεις κ' ἔχεις ἐσὺ τὸ κρῖμα. Δὲν τὸ θέλεις, εἶται δὲν εἶναι ; νὰ σκοτώσῃς τὴ Μύρω σου, Κωστή μου. Καὶ τίποτα δὲ σοῦ λέω γιὰ τὸ θέατρο πὸν θὰ γίνῃ, γιὰ τὸνομά μου, πὸν χαμένο θὰ πάη. Τὸνομά μου δὲ μὲ πειράζει δὲ μὲ πειράζει ὁ κόσμος. Δὲ θέλω μονάχα ἢ ἀγάπη μας εἶτοι σὶ τὸ βουρο νὰ τελειώσῃ.

Σὲ γνωρίζω, σὲ γνωρίζω ἐσένα, τὸ κατέχω πὸς θὰ προτιμήσῃς σὶ θάλασσα νὰ πὰ νὰ πέσῃς, προτιοῦ σιμῶσῃς χέρι ἀπάνω σ' ἔναν ἀπὸ τοὺς δικούς μου. Καὶ δὲ θέλω, δὲ θέλω. Αὐτήσιν με, γιατί φτάνει νὰ φανῇς καὶ γὰρ πεθαίνω, ἀδύνατη μάλιστα σὸν πὸν εἶμαι, κὶ ἔμα τὸ μάθω πὸς ἔρχομαι, ἀμέσως τὸ δάξω μὲ τὸ νοῦ μου πὸς θὰ τελειώσουνε τὰ πράματα κακὰ. Τίποτις ἄλλο δὲ μοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ βαριαρρωσῶ, ἢ δὲν πεθάνω τὴν ὥρα τὴν ἴδια.

Μὴ λοιπόν, Κωστή μου, μὴ, μὴν ἔρῃς. Καὶ τί μᾶς φεῖλ νὰ εἶσαι δῶ, ἀκόμη κὶ ἂν τίποτα δὲν τύχη, ἀφοῦ θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ βλεπόμαστε ; Πρέπει νὰ κάμωμε κουράγιο. Ἄρῃς, ἄρῃς, θὰ περῶν. Μᾶς χρειάζεται δύναμη διπλὴ καὶ διπλὸ θάρρος ἀπὸ δῶ κὶ ὁμορῶς. Πάω σήμερις ἀπ' αὐτὴ μου νὰ δώσω τὸ γράμμα μου σὴν πόσι. Μὰ τί θὰ γίνω τώρα δίχως τὰ γράμματά σου ; Τί θὰ κάμω ; Ἄρτοι, ἀρτοι μὲ σκοτώνουνε, οἱ ἀνόητοι καὶ οἱ κακοί. Ὁχι, νὰ μὴ σὲ μέλη, Κωστή. Μπᾶς καὶ θὰ εἶμαι σὶ Χορροτὸ μου, σὶ Χορροτὸ ἐκεῖ ἔπον προσιταπηθήκαμε ; Παντιὸν μερὶ ἐκεῖ θὰ σὲ βλέπω, παντιὸν μερὶ θὰ σ' ἀνταμώνω. Κωστή, Κωστή, ἄχ ! νὰ σ' ἀντάμωνα στᾶλήθεια καμὰ μέρα τὸν ἴδιο ! Σῶπα, σῶπα. Γιὰ νὰ σοῦ λέω γὰρ πὸς δὲν πρέπει, πὸς μὲ κανένα τρόπο δὲν πρέπει, καὶ θὰ ξαίρω. Σηκώθηκα πρῶτὶ πρῶτὶ νὰ σοῦ γράφω, νὰ φύγῃ τὸ γράμμα. Καλὰ κοινῆθκα κὶ ἀπορῶ πὸς τὸ κατὰ φῶσα. Φαίνεται πὸς σὸν προουμένει κανεὶς τὸ δυστύχημα, προτιοῦ μᾶθῃ τί τοῦ κατέβῃ, τρεῖται καὶ βασανίζεται. Ἄνα κατέβῃ, τὸ κάνει πιά κανεὶς ἀπόφαση κ' ἡσυχάζει. Τὸ ἤθελε ἢ μοῖρα μας ὡς τὸ τέλος νὰ παλέβουμε. Ποῦς τὸ ξαίρει ; Μπορεῖ καὶ νὰ νικήσουμε, ἀφοῦ μοῦ τὸ γράφεις ἐσὺ, ἀντιρωμένε μου, πὸς πρέπει νὰ νικήσουμε καὶ πὸς τὸ θέλεις.

Κωστή, Κωστή μου, Κωστή, πὸς μου, τί, ἄχ ! τί νὰ σοῦ δώσω ; Σήμερα, καὶ μὲ τὸ γράμμα μου, θέλω νὰ σοῦ δώσω τίποτις, νᾶχῃς καὶ δικό μου, καὶ ἀπὸ τὴ Μύρω σου. Ἄχ ! καὶ βιάζομαι κίβλας γιὰ τὴν πόσι. Τί νὰ συλλογιτῶ ;

Ἄχ ! τὴν μου καὶ χαρὰ μου ! Νὰ σου το, νὰ ! Θυμῶσαι τὸ τριαντάφυλλο πὸν σοῦ ἔδωσα μὰ μέρα, τὸ κίτρινο ἐκεῖνο ; Κόπῃς τότες ἓνα φέλλο γιὰ μένα, γιὰ νὰ θαρῶ καὶ γὰρ μὲ δάφνο, νᾶχῃ τὸ ἴδιο

στό μνήμα μου μέσα. Σου τὸ δίνω, γιὰ τὰ σου δείξω πὼς θέλω νὰ ζήσω. Νὰ μοῦ τὸ στείλῃς πίσω κατόπι, σὺν ξαναρχίσουμε πάλι τὰ γράμματά μας. Πᾶριο, πᾶριο, Κωστή. Μὲ τὸ γέλλο τοῦ τριανταφυλλιοῦ, μὲ τὸ θησαυρὸ μου τὸ στεγνὸ, σου δίνω, Κωστή μου, ἕλη μου τὴν ψυχὴ, τὴ ζωὴ μου ὅλη, σου δίνω, νὰ τὴν ἀπορροφήξῃς, νὰ τὴν ἀπορροφήξῃς, μὲ τὸ τριαντάφυλλο μαζί, ὅλη σου τὴ

Μύρω»

ΕΙΚΟΣΤΟ ΕΝΝΑΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Τρίτη, ὥρα τρεῖς ἡμισὶ τὰπόμερα.

Τί μέρα ἐλεεινὴ πὺν πέρασα, Κωστή μου, εἰχτές! Τί μέρα διέθρητα! Τὸ εἶδες κιόλας πὼς μόλις πτόρεσα νὰ σου γράψω δυὸ λόγια. Εἴμουνε τόσο, μὰ τόσο ἀδύναμη, πὺν ἔμεινα πλαγιασμένη ὅλη τὴν ὥρα, καὶ περνοῦσα πότες ἀπὸ τὸ κρεββάτι σὴν πολυθρόνα, πότες ἀπὸ τὴν πολυθρόνα σὸ κρεββάτι, νὰ ξαπλωθῶ. Καὶ μ' ὄλε τάρτα, εἴμουνε πάλι πρὸς τὸ θράδι τόσο κουρασμένη, πὺν μοῦ ποροῦσε νανοίξω τὸ στόμα, νὰ πῶ μιὰ λέξη. Καὶ σήμερις ἀκόμη πλαγιασμένη σου γράφω. Μὰ τί πειράζει, φῶς μου, ἀφοῦ τουλάχιστο μπορῶ καὶ σου γράφω. — Ἐγγές, σὶς ἐξήμιτοι, ἐγὼ τὰ ἤρθε τὸ ψυχοπαίδι μου τὸ καημένο καὶ μοῦ ἔκαμε καλὸ τὸ κοριτσάκι. Τὸ εἶχα ξεχάσει. Τύχη μας νὰ τὸ θρῶ καὶ δάφτο ἐδωνά, τὸ φτωχὸ, νὰ μοῦ πηγαῖνι τὰ γράμματά μου ἀπάνω, σὴν χώρα. Γι' ἀπλήρηε πιά. εἶμαι ἡσυχῇ. Τὴ σκοτώνεις, μὰ τὸ γράμμα πὺν τὴς ἔδωσα, χίλιοι νομάτοι δὲν τὴς τὸ παίρνουνε. Κ, ἔτοι, μὲ τὸ παιδί, σου ἔπειλα καὶ τὸ ἐπλέγραμμά μου, πὺν θὰ τὸλαβες πιά. Κατάλαβα τί σκοποὺς ἔχεις πάλι, ἀπὸ τὸ γράμμα πὺν ἔβαλες τὸ φίλο σου τὸ Μίμη νὰ μοῦ γράψῃ, (ἄμα ἔγραψε ἕως ἐδῶ γράμμα, καί, ἄμα εἶδανε ξένη σίαμπια καὶ ἄς μὴν εἶτανε ἀπὸ τὴν Ἰταλία, ξαναρχίσανε οἱ κουβέντες καὶ ὁ θεὸς μὲ τὴν Ἐλέγκω κομφουμιλοῦσανε σὶς γωνιές).

(Ἀκολουθεῖ)

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

Τὴν περαιομένη Παρασκευὴ ὁ κ. Βάργαλης, σὸ σολόνι τοῦ Ἐκτ. Ὀμίλου μίλησε, ἔχοντας θέμα τὴν Τέχνη σὸ Σκολεῖο.

Εἶναι γνωστὸ τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα τοῦ Βάργαλη, πὺν πνέει σὲ κάθε ζήτημα τὴς Τέχνης, καὶ προτοῦ νὰ πᾶει σὸ Παρίσι. Εἶναι ἐπαναστατικὸ ἀνάλογα μὲ κείνο πὺν πνέει, σὸν ἕνας λαὸς σκλαβωμένος ζουμίει καὶ οἰχρεῖται σὲ ἀγῶνα ἀπολευτερωτικό. Ἐχει μέσα του τὴν ἰερὴ ἠωτιὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ ἠρωτικοῦ νάποτινάξει ἀπὸ τὸ σβέρκο τὶς ἀλυσίδες μιᾶς πνευματικῆς σκλαβιάς. Γιὰ τὸ Βάργαλη ἵν πάργει σκλαβιά θαρειά, πὺν πιέζει τὰ στήθια του καὶ οἰχρεῖται μπροστὰ στὰ μάτια του πικρὸ καὶ παχὺ σκοτάδι. Τὴ σκλαβιά αὐτὴ ζητάει νὰ τὴν τσακίσει καὶ νὰ τὴν ἀφανίσει, γιὰ νὰ σκοπίσει ἐκεῖ, πὺν τυραννάει τὸ μαῦρο σκοτάδι, τὸ φῶς τὴς ἀλήθειας, πὺν τὴν οἰχρεῖται ἀσπονδα ἢ φαρμακερὴ ψευτιά. Τὶς ἐπαναστατικὲς του ἰδέες τὶς ἐνλόγους μὲ νέες ἐπιμουρίες πὺν ἔλαβε κατὰ τὶς σπονδὲς του σὸ Παρίσι, κ' ἔτοι πὺν δυναμο-

μένος καὶ πὺν ἐπιστημονικὰ καταγιομένος, σὸν ἀπελευτερωτικὸ του πόλεμο, θῆγκε ἀπὸ τὸ δῆμα τοῦ Ὀμίλου καὶ ἄρχισε τὴν ἐπίθεσή του. Κεῖνοι πὺν τὸν παρακολούθησαν, δοκίμασαν τὴν δομὴν του καὶ τὴν δεύτητα τοῦ σπαδιοῦ του. Ὀρμὴ πὺν κρατιέται μὲ τὰ χαλιναρία τὴς οκέγης καὶ τὴς λογικῆς, γερὰ, δεύτητα σπαδιοῦ πὺν αἰσιάνεται πονώντιας πιά ἢ σάρκα τὴς πνευματικῆς σκλαβιάς.

Ἀνάλογη πρὸς τὴν ἐντύπωση τῶν ἐπαναστατικῶν του ἰδεῶν καὶ ἡ ἐντύπωση ἀπὸ τὴν προετοιμασία του γιὰ τὴ διάλεξή του, σὲ θέμα τόσο σοβαρὸ καὶ τόσο λεπτό, καὶ ἀπίθεση πρὸς τὴν πρόχειρη ἀντίκρουση πὺν τόσο πρᾶθμα ἀνάλαβαν τὴν ἴδια ὥρα νὰν τοῦ κάνουν πολλοί, κατὰ τὰλλα ἄξιοι καὶ ἱκανοί, μὰ ἀπαράσκευοι γιὰ ἕνα τέτοιο θέμα.

Καλὸ θὰ εἶναι, σὲ τέτοιες σοβαρὲς συζητήσεις, νὰν βάλλεται ἡ ἀπάντηση κ' ἐπίκριση γι' ἄλλη μέρα, πὺν οἱ οἰητορες θὰ παρουσιάζονται παρασκευασμένοι καὶ ἔχι ἕπως σὴν διάλεξὴ τοῦ Βάργαλη, πὺν γεύγοντας ἀπὸ τὸ θέμα μίλησαν γιὰ σοσιαλισμὸ καὶ μπολσεβικισμό, πὰρὰ γιὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα πὺν ἔρηξε μπροστὰ τοὺς ὁ Βάργαλης.

ΑΚΡΩΤΗΣ

Η ΜΠΟΡΑ

Ἀντάμοιρον τριγύρω τὰ θουνά
καὶ ὁ νοτιάς φουσομαίνει μὲ λύσσα.
τὰ δέντρα — μαῦρα σκέληθρα — γυμνά,
σὰ οκιάχτρα δόγγουνε σὴν ἐρημιά
καὶ ἀπάνω τοὺς τὰ σῆγρεφα σὸν πίσσα.

Ἡ μπόρα ξέσπασε τώρα θαρειά,
τὰ πέλαγα ἢ φουριτοῦνα ουνταράζει...
τοῦ κάκου ἀποζητάει τὴ στεριά,
μέσα σὴν ὀλοσκότεινη νυχτιά,
ὁ ναῦτης ὁ μικρὸς καὶ ἀναστενάζει.

Κόρη ξανθὴ, νυφούλα, σὸ χωριό,
τὴ χάριξε τορεῖς μᾶρες καὶ τορεῖς νύχτες...
πὼς νᾶειταν νὰ ξεφύγει τὸ θηριό,
νὰ γύριζε καὶ πάλι σὴν Μαριώ...
ἄχ, ἄνευσι σκληροί, θαλασσοπνίχτες!

Βογγάει καὶ τοῖζει τὸ καρδί σὰ θεριό...
ἀπ' τὸ γιαλὸ ἢ κῆρη τ' ἀγναντεύει,
καὶ μαῦρο κῆμα φτάνει σὸ χωριό,
πὺν λὲς καὶ μίλαε κ' ἔλεγε «Μαριώ»...
μὰ κ' ἢ Μαριώ τὸ ναῦτη τὴς γινεῖται!

Ο ΚΟΥΡΔΑΛΟΣ

Ζηλεύω σε, κορδαλέ, πάργιζεις τὸ τραγοῦδι.
ἀπὸ τὴ γῆ, κ' ἐψῶντοσαι ψηλὰ σὸις οὐρανοῦς,
καὶ ἄν εἶσαι οὐ μικρόπουλο, σὸν ἕνα πεταλοῦδι,
ἔχεις καημοὺς τρανοῦς.
Καὶ μένα οἱ πόθοι μου τρανοί, φιερὰ χωρὶς ἐλπίδα,
γιὰ νὰ μ' ἐψῶσουν δὲν μποροῦν ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ,
καὶ τὸ τραγοῦδι μ' ἄπονο, κορδαλέ μ', σὰ σ' εἶδα,
μοῦ πρέπ' εἶπα, οὐ γῆ.

Καὶ τοάμισα τὴ λύρα μου κ' ἔσπασα τὸ δοξάρι,
ἀφοῦ τοῦ κάκου πᾶμισα γιὰ νὰ σὲ μιμηθῶ,
μὰ π' οὐτ' ἐνὸς κορδαλοῦ δὲν ἔχω ἐγὼ τὴ χάρη,
πρὸς τί νὰ τραγουδῶ;...

ΤΥΜΦΗΡΗΣΤΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Τεχνικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ. 25	τό χρόνο.
	» 15	το εξάμηνο.
	» 7	το τρίμηνο.
Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	τό χρόνο
	£ 0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$ 5	τό χρόνο
	\$ 3	τό εξάμηνο

Και γιά τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΙΔΑΒΑΣΑΜΕ μιιά είδηση σημιατική στο «Ριζοσπάστη» της Πέμπτης, πώς δηλ. το Βενιζελικό κόμμα θ' «άποσχισθεί», θά μοιραστεί μ' άλλα λόγια σε δύο' κι' απ' αυτά, τό ένα μέρος θά παρουσιαστεί στη Βουλή ως κόμμα Δημοκρατικό «μ' ενδύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα», και τ' άλλο θά μείνει «Κόμμα Φιλελευθέρων». "Ετσι θ' αρχινήσουν, αν κι άργά, και στήν καθυστερημένη 'Ελληνική Βουλή, νά παρουσιάζονται και νά κινούνται Κόμματα Αρχών, αληθινά κι όχι φανταστικά, άφού τά ίσαμε σήμερα μέσα στή Βουλή Κόμματα, είντουσαν και είναι καθάρως προσωπικά κόμματα, με ποικιλόμορφες μάσκες. "Αμα ιδρωθούν κόμματα Αρχών, θ' αρχίσει άσυναίσθητα και ή πολιτική παιδαγωγή του λαού, πού θά πάγει έτσι νά προσκυνάει και νά ειδωλοποιεί πρόσωπα, γιά νά καταστήσει εδώ πού κατάντησε. "Εχουμε τό « σοσιαλιστικό Κόμμα », πού σίγουρα κι αυτό σήμερα' αύριο θά μπει στή Βουλή' άς άποχτήσουμε και τό « Δημοκρατικό », γιά ν' αρχινήσει ή ενγενική πάλι, γιά ιδέες πιά και με ιδέες, κι όχι, όπως τώρα, με άερολογήματα και με πατριωτικές φουσκαντεριές.

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΙΤΑΙ ή Θεσσαλονίκη. "Οργια αρχών εις βάρος των εργατών. Τραυματισμοί, ξυλοκοπήματα, δανδαλισμοί. "Η Ίερά Έξέτασις έν Βόλω. Φοικισιακή καταγγελία των φυλακισμένων. "Ο αίμοδόρος εισαγγελεύς μανόμενος. Τά όργανα συνεχίζονται κτλ. κτλ. "Ολοι αυτοί οι λυρικοί κώτατοι τίτλοι, παρμένοι από ένα μοναχά φύλλο του «Ριζοσπάστη». Και ύστερ' απ' όλ' αυτά, ένα άρθροκι του τό αρχινάει έτσι: «Αλλ' ό κόσμος δέν κοιμάται...». Καημένο «Ριζοσπάστη», πού φαντάζεσαι ξυπηήματα γιά νά ψευτοπαρηγορήσει! "Αν ό Έπιμενίδης κοιμήθηκε ένατό άλάκαρα χρόνια, οι άπόγονοί του θά φτάσουν τά χίλια — και πάλι βλέπουμε.

ΕΝΑΣ 'Αθηναίος λόγιος πήρε, ξαφνικά κι άναπάντεχα, από την 'Αλέξανδρεια, ένα μικρό ιραπεζιτικό τσέκ κι' ένα γράμμα. Τό γράμμα έγραφε: «Αυτό τό ποσό πού σου στέλνω, προέρχεται από πούληση διαφόρων βιβλίων, σταλμένων από την 'Αθήνα, σε τιμή μεγαλύτερη απ' ό,τι λογαριάστηκε ή αξία τους σε δραχμή ξεπεσμένη. "Εστειλα και ό άλλους λόγιους πού ζούν από την πέννα τους». Ρωμιός τό γράφει αυτά, παρακαλούμε. Ρωμιός πού ζει στήν Αίγυπτο, πού αγαπάει τά γράμματα και πού λογαριάζει και τιμάει και τους λογογράφους μας και τη λογογραφία μας, όχι με άνέξοδους πλατωνισμούς και με θανμαστικά άερολογήματα, άλλα ουσιαστικά, θετικά, με πράγματα. Και ό Ρωμιός αυτός, πού είναι οικονομικά άνεξάρτητος, — ό Στέφανος Πάργας, των «Γραμμάτων», λοιπόν, άς τον πούμε! — σκέφτηκε νά βάλει ένα μπελά στο κεφάλι του, νά γίνει βιβλιέμπορας, μόνο και μόνο γιά νά συντρέξει τους λογογράφους, μοιράζοντάς τους όσα κερδίζει πωλώντας τά βιβλία τους, πού τά προμηθεύεται από τους διάφορους εκδότες. Περιστό νά πούμε, γιατί φαίνεται, ποιά σημασία έχει τό ενγενικό αυτό δώρο του Πάργα, ένα είδος «Τά σά έν των σών», και πόσο, δέξω από την ύλική συντρομή του, ανακουφίζει και ήθικά τους λογογράφους μας.

ΔΥΟ μαθήματα αξιοσημείωτα έδωσε ό Καλομοίρης με τη διάλεξη του γιά τό Μπειτόβεν, πού την έκαμε την περασμένη Κυριακή στο γεμάτο από κόσμο θέατρο «Ολύμπια», και πού τη δημοσιεύουμε στο σημερινό μας φύλλο. Τό πρώτο μάθημα είναι πού μίλησε σε άγνή δημοτική, και καταχειροκροτήθηκε, χωρίς νάκουστεί, κ. Σκιά, ή παραμικρότερη διαμαρτυρία, και τό δεύτερο μάθημα είναι, τό μάθημα της παλληκαριάς. Γιατί χοιιάζεται αληθινή παλληκασιά νά θροισφρονάξει κανείς μιάν αλήθεια και νά βάλει ίθνομα του Παλαιού σιμά σι' ίθνομα του Δάντη. Τά σόβλια περιτιά. Οι κέοι μας άς ώρηληθούν από τά δύο αυτά μαθήματα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στό Σωτήρα μας

"Αφού δέ βρίζεις δάσκαλους άλλους νά μεταθέσεις κι' ή άποστολή σου τέλειωσε, σωτήρα μας Σωτήρη, σου μένει μιιά μετάθεση δική σου νά έχηλέσει: «Απ' τό Γραμματιλήκι, σε πάντα Σωφρομισήρι!»

Στόν Πικραγκάδη

"Ελεος, έλεος, Πικραγκάδη, βγάλ' τό Σκιά απ' τό καλάθι, κι απ' του «Νουμά» τό κατακάθι, τράβηχ' τό φουκαρά απ' τά βάθη, γιατί — δέ βλέπεις; — έτροκλάδη απ' όσα μέσα κεί έχει μάθει σαν άνθρωπος, έκανε λάθη λυπήσου τότε πού έχει πάθει ύπτερ' απ' του Χριστού τά πάθη!

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

-6-

Τὸ ἀπόγιομα μὴ συντροφιά πύρριμε μὲ τ' ἀμάξι πρὸς τὸ δυτικὸ μέρος, ὅπου θρίσκειται μιὰ μικρὴ Ἀγγλικὴ συνοικία μὲ γραφικὰ οπίτια καὶ θελχτικά περιβάλλια. Γιατὶ οἱ Ἄγγλοι σ' ὅποιους ξένους τόπους ἀποικίουν σπιτώνονται ἀλόγως ἀπὸ τῆς χώρας τὴν ὑπόβη, εἴτε ἀπάνου σὲ δροσοφύοιτους λόφους εἴτε σιμὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἔτσι στὴ Σιώνη εἶναι σπιτωμένοι σὺν Μπουρνόβα καὶ σὺν Μπουτζᾶ στὴν Ἀλεξάνδρεια πάλι σπιτώθηκαν σὺν Ράμιε. Σὲ τέτια μέρη ἀμέσως ἀργανώνουν τὸ τένις τους ἢ καὶ ἄλλα ἀσκητικὰ παιχνίδια ἂν εἶναι ἀσκειοί. Τότες καὶ μερικὸι δικοὶ μας, ὅσοι ἀριστοκρατίζον, ἀξαρνα γινώθουν γ' ἰσογερὸ πόθο νὰ ἐγκατασιωθῶνε σὲς ἴδιες ἐξοχέες, ὅπου χαίρουνται τὸ τελικὸ ἀριστοκρατικὸ ἀξίωμα ἅμα κατορθώθῃ νὰ χροιστοῦνε μέλη τῆς Ἀγγλικῆς ἀσκητικῆς συντροφιάς. Ἐπειτα οὐχὶ οἱ νέοι μας πρῶτῃ φροδᾷ παρατηροῦν καὶ πὼς κόνιτοθροφίζον, καὶ μαζί μ' ἄλλα ξώπρωκα — τις φανελένιες φροσιές, τὰ μεταξωτὰ ζουνάρια, τοὺς χρωματιστοὺς σκούφους, τὰ ἀσβεσιτωμένα σατιάλια — προβάλλον ἀγέρωχα μὲ ἓνα πριγκηρικὸ μονοτζάμι σὺν δεξὺν ἢ ἀριστερὸν τους μάτι (κατὰ πὼς πάει στὴν ὁμορφιά τους) μπροστὰ σὲ ἐξιατικούς καὶ ταπεινωμένους τοὺς ἄλλους δυόθενους (*). Οἱ ἴδιοι ὅμως ἀγροὶ νέοι, ἂν τυχόν θροδοῦνε σὲ ἄλλη ἐξοχή, ξεχροῦν καὶ τένις καὶ φανελόκουφα, καὶ ξαναγροφίζονε σὺν ἐθνικὸν παιχνίδι, πὸν εἶναι τὸ χαρτί. Στὴν Αἰδηρό, ὅπου πῆγα ἓνα καλοκαίρι, δὲν εἶδα κανέναν, μῆτε ἀντρα μῆτε γυναικα, μῆτε νέο μῆτε γέρο, νὰ θροεῖ ἓνα περλίπατο μὲ μιὰ δάρα ἢ νὰ ἀρεθεῖ ἓνα λόφο ἢ νὰ κάνει μιὰ μακρινὴ ἐκδρομὴ, πὰρὰ ἢ γενικὴ ζωὴ εἶταν ἀργὰ νὰ σημάνεσαι, νὰ τρώς, κ' ὄλη τὴ νύχτα σὺν χαρτί.

Τὸ χαρτί δὲν κυριαροεῖ μοναχὰ ἑδῶ, παρὰ ὅπου κ' ἂν θροσκουνται δικοὶ μας. Τὸ Μοντεκάρο εἶναι γεμάτο, καὶ θαροῶ πὼς, ἂν λείθουμε ἑμεῖς ἀπὸ κεί, τὸ κατάστημα θὰ κλείσει. Τὸ χαρτί εἶναι ἓνας κροκίτος φρολασιμένος μέσα σ' ὄλους τοὺς ἀλλένους τοῦ ἔθους, καὶ ἢ φροδοῦν μᾶς προξένησε εἶναι κολοσοσαία. Ἀγροῦ, μὲ τὴ συντροφιάσά του τὴν παραλοσία, φροεῖ πὸν ὄλες οἱ ἐμπορικὲς πάσοες (γὰ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ ἓνα χαροποαυτικὸν ὄρο), ὄσοες γάροηκε ἢ ἔρωλες, καὶ γάροηκε ἀσκειτές, καθὼς σὺν καιρὸν τοῦ Βοναπαότι, τῆς φρολλόξροας κλ., ὄλες ἔληξαν σὲ κροπὸ. Ὅταν ποωτολήνα σὺν Μάνιροσροε σὺν 1869 εἶταν ἐκεῖ ἓνας σροφὸς ἔλληρικὰ καταστήματα ἀπὸ τὴν Πάλη, τὴ Σιώνη, τὴ Σόσα, μὰ ἴγο κατόπι ξεροφρορηκαν, γροεῖ οἱ καταστημάροηες ἴγοηρο φροξεί

(*) Τέτιες ξρονομανίες εἶναι περοδικές. Στὰ παιδικὰ μου χροῖνα ὄλες οἱ φανοριώροσροες, οἱ πὸν γελοίτες τότες μαῖμοϋδίσροες τοῦ κροσμου, σὲ κροίτασαν μὲ μισόκροισια τὰ μάτια, τάχα πὼς τις ἐνοχλοῦσε τὸ πὸν τὸ φῶς, ἀληθινὰ ὄμως ἀπὸ καταφροῖνα τῆς χροδαίας ἀγέλης. Εἶχε φροθεῖ φρονεταὶ ἢ μὸδα ἀπὸ τὸ Παρίσι, μαζί μὲ τὴ migraine, ὄσας τῶρα τῆς φρολτοπῆς πὸν ξεσποφροε τὸ σρονάχι. Πρὸν τὴ Γαλλικὴ ἐπανάροσασα εἶτανε μὸδα σὺν Παρίσι οἱ κροφες τοῦ κροσμου νὰ ἴποφρορουν ἀπὸ varicels. Ἄμα ἔκροανες ἐπίσκαφη, ὄρομηρομῆνες οἱ ὄροφες, ἔλεγον: «ἢ κροφία σῆμεροα ἔχει ses varicels». Ἄν ἐκροκροτοῦσε σῆμεροα σὺν Παρίσι ἀφροτὴ ἢ μὸδα, ὄχρωξ ἄλλο ἑδῶ τὸ ἔξῆλθροεν θᾶν τὸ ἀνκροφροσροε τοῦ ἢ κροφία σῆμεροα ἔχει τὰ βακροφροα τῆς.

σὺν χαρτί. Συχνὰ, ὄταν ἀνέθρονα ἐγὼ τὸ μεσομέρι ἀπὸ τὴν ἀρορὰ σίτι μου, τοὺς ἔθροεπα αὐτοὺς τέτια ὄροα νὰ κατεβαῖνονε. Εἶχε πέσει σὲ κείνα τὰ χροφροια τέτια μονομανία χαροτιοῦ σὺν ἐμπορικὸν μας κροκίλο, ὄσπε κατὰκροησαν μεροκίοι, ἀφροῦ ἔξροντοῦσαν τοὺς πὸρους τους νὰ πλεροῶνον τὸς χαροποαυτικὸς χαρομὸς ἀλληλοφροαβῶντας σροναλλοαμοατικῆς, ἴσο πὸν, ὄταν μιὰ μοιροατὰ μέροα ἓνας τοὺς θροέθροηκε χροφρο ἀντίκροσμο καὶ ἔπεσε, ἢροθροε κείνου μαζί τοῦ κροφροσθῶλα δὲ θρομᾶμαι τῶρα πὸσα ἄλλια κροασοῖροατι. Ἐταν καιρὸ ὄλο τὸ χροφροικὸν ἐμπορὸν τῆς Μεσογροειος εἶταρε σὺν χροφροια μας, πὸν, ἂν τὸ βαστοῦσομε, ὄ ἐμποροκὸς μας κροσμοσ σῆμεροα θὰ εἶχε ἴσοξ ὄσοι οἰκρονομολογικὴ σρομροσσία χροφροηονται οἱ Ὅθροαῖοι. Μὰ τὸ παιγροίδι σὺν ὄλο τὸν ὄλο τὸν ὄλο τὸν ὄλο.

Γροεῖ, παιδικὰ μου, χαρτί καὶ ἐμπόρο δὲν προκροδοῦνονε μαζί. Ζιζάνιο τὸ χαρτί πῆγει τὸ σᾶρο τὸ ἐμπορὸν. Γροεῖ τῆς μεγᾶλης ὄροφροιας τὸ ὄροφρο σροχρὰ τῆς τὸν ἀροίροει ἢ ἀσῆμαντη γροεῖ καὶ ἀροχροίροεις μιὰ ὄροφροια πὸν θὰ σὺν φροεῖ ἐκροπὸ λῆρες, δὲν προεῖ νὰ ἀμελεῖς μῆτε ἄλλη πὸν δὲ σὺν χροφροηεῖ παρὰ μιὰ καὶ μὸνη. Μὰ πὼς θὰ προξέροεις τέτιες ὄροφροισες ὄταν ἔχροσες τὴν πρὸν νυχτοκὸν πενήνητα λῆρες καὶ δὲ σρολλογροεῖσαι παρὰ πὸν νὰ φροεῖ ἢ νύχτα γροεῖ νὰ γροῦλεῖς πὸν τὸ θροῦ σου χαρομὸ ; ἢ ἂν κροφροισες, πὼς νὰ ξρονακροφροισες ἄλλες ἴσοες ; Προξροεσες τῶρα καὶ τὴ θρονακροφροια ἀπὸ τὰ ξροφροηοι καὶ τὸ ξᾶροα τοῦ παιχροιδιοῦ, καὶ θὰ πειροεῖς πὼς τὴν ἄλλη μέροα δὲ μὲνε μῆτε νὸς μῆτε ὄροξη γροεῖ ὄροφροια.

Οἱ χαροποαυτικῆς ἔχρον ἓνα σροφὸν παιδικῆς προφροληφροες ἢ ὄροφροισες, καὶ μιὰ τους εἶναι πὼς, ἂν παῖροεις πᾶντα μὲ τοὺς ἴδοιους σροφροφροφροες καὶ τὰ ἴδοια πσοῖ, σὺν τέλοσ τοῦ χροῖνον θροαῖροεις ἀπᾶνον κᾶπου ἴσοα κ' ἴσοα, ὄσπε ἀροφροισες, λῆρες, εἶναι τὸ ἂν παῖροεις ἀλοφροια ἢ θροαῖο. Μὰ δὲν εἶναι ἔροι, ἔπειτα λογᾶροισες καὶ τοῦτο, πὼς ὄταν κροφροδῖροεις, σὲ σροφροχροε μιὰ φρογροῦρα νὰ ξροφροισες, κ' ἂν κατόπι χροφροισες, ἀφροῦ ξροφροισες, προεῖ νὰ πλεροῶνες τοὺς χαρομὸς ἀπὸ τὸ προφροφροισοῦ σου κροφροαλο. Θρομᾶμαι σὺν γροεῖ μὸν ἓνα μου φρολο ἀπεισο, πὸν τὸν κᾶροισαν σὲ ἓνα θροῦν παιχροίδι, ὅπου κροφροισες κρομᾶ εἰκροσροαῖα λῆρες. Τὸ ἄλλο προφρο πῆγε ἀμέσως κ' ἀγροασε ἓνα χροφρο σρολοῖ, πὸν τὸ ποδοῦσε καιρὸ γροεῖ τὰ μέσο νᾶν τ' ἀποχροίροει. Θροφροφροισας πὼς θροῖνε τὸ κροφροιδι τοῦ παιχροαλοῦ, ξρονακροφροισες σὺν παιγροίδι μὲ τὴν ἴδοα, ξρονακροφροισας ἄλλες ἴσοες λῆρες, καὶ προξροεσες καὶ τὴν κᾶρονα. μὰ ἢ τῶνη τοῦ τῶροε νὰ γροεῖ ὄσοες εἶχε κροφροισες πρὸν, κ' ἀροφροισες ἄλλες ἀκρομα, καὶ νὰ ξροναποφροισες μὲ κᾶποια ζρομᾶ τὸ σρολοῖ.

Ἔροι, παιδικὰ, πὼς νὰ μὴ ὄροφροισες κατὰκροφροα, ὄταν ἔθροεπες τὴ χαροπομανία πὸν μᾶς οἰοτοηροαεῖ ἀκατὰκροφροα. Τὸ κᾶρο ἀροφροισες ἀπὸ τὰ πλοῖομᾶ μας χροφροια. Πεντοῖα γροκροεῖα ἴσοα ἢ δεκᾶρο ἐγὼ καιροῦ ἐγὼ νὰ ὄω, παρὰ πᾶντα γροφροφροισες ἀπὸ τοὺς χροφροφροισες τῆς πέτροας ὄταν ἴξο παῖροη τὰ παιδικὰ. Τὴν προκροφροισας μὲσα σὲ μιὰ κᾶροη παροφροφροισας μεροκίους σὲ λὸφροφροισες πὸν παῖροη ἴδοα. Καὶ ἔξροε τὴ γροεῖται πὸν οὐχρὰ ὄταν κροφροισες κροφροισες σροφροφροισας χαροποαυτικῆς ; Χᾶροε τὸ σροφροισας πρὸς τὴν ἠθροικὴ, κ' ἂν παροφροισας εἶροφροισας (γροεῖ νὰ μὴ πὸν τὴν ἀλήθροια;) κροφροισες, μᾶροισες οἱ γροφροισας.

(Συμπῆρα)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ "ΥΜΝΟΙ,"

Ὁ κ. Ρήγας Γκόλφης, εἴτε κριτικὸς, εἴτε ποιητής, πάντα μὲ σιαματὰ. Μὰ κείνο πὸν ἀπὸ τὴν ποιησὴν τοῦ πρέπει νὰ προσέξουμε ξεχωριστά, εἶναι ἡ κοινωνικὴ τῆς μεριά. Μετὰ τὸν ἀξέχαστο Κωστατῆνο Χατζόπουλο, πὸν θαμπὰ μόνον ἀντιφραγγίσματα θλέπουμε κάπου - κάπου σὶδ ἔργο του, ὁ ποιητὴς τῶν «Ὑμνων» εἶναι ὁ μόνος ἴσως μέσοι στὴν νοσελληνικὴ μας ποιησὴν, πὸν συγκινήθηκε ἀπὸ τοὺς πότους καὶ τοὺς ἀγῶνες μιᾶς μεγάλης τάξης ἀνθρώπων, τῆς ἐργατιᾶς, ὁ μόνος πὸν συνειδητὰ θέλησε σὶδ τραγοῦδι του νὰ κλείσει τὸν παλιὸ μῖσος νέας ζωῆς, τὰ κηρύγματα μιᾶς συγκαιρινῆς μας, ἀνθρώπινης — πολλὴ ἀνθρώπινης μάλιστα — θρησκείας, τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Ἀξίζει νὰ μὴν προσέξουμε ἀδιάφοροι μπροστὰ στὴν ἐκδήλωσιν αὐτῆ. Γιατὶ εἶταν καὶ εἶναι τρομερὸ τὸ φαινόμενον πὸν παρουσιάζει ἡ διανοήσῃ μας, καὶ σήμερον ἀκόμα. Καμιά προῆ νέας κοινωνικῆς ἀπὸκλήρωσης, καὶ κατέξοχα στὴν ποιησὴν μας, καμιά ἐκδήλωσιν δυσφορίας γιὰ τὴ σημερινὴν κοινωνικὴ ἀνισότητα καὶ σπύλλα. Οἱ τεχνίτες μας οὐ μὴν ζούσανε στὴ γῆς καὶ οὐ νὰ πλάθονε τὰριοτοργήματά τους σὲ καμιά σφαῖρα τοῦ ὑπερότερον! Τὰφιά τους κλειστὰ στὴν ὑπόκωφον κραυγῆ, πὸν μέρα μὲ τὴ μέρα δυναμώνει, καὶ ἡ αἰσθησὴ τους καὶ ἡ ψυχὴ τους θαυμάσια ἐναρμονισμένους μὲ τὶς σημερινὲς κοινωνικὲς συνθήκες! Βέβαια, σὲ τόσον πὸν στὴν Τέχνην του δὲν περνάει μιὰ δυνατὴ ἐπιθυμία πνευματικοῦ λυτρωμοῦ. — φυσικὸ ἀποτέλεσμα κοινωνικοῦ τέτοιου, — σὲ χώρα πὸν οἱ τεχνίτες τῆς δὲ νιώθονε τὸ φυσικὸ σὶδὸς ἀληθινὸς διανοοῦμενος αἰσθημα ψυχικοῦ δημοκρατισμοῦ καὶ πνευματικῆς λευτεριάς, ἀναμφίβολα πολλὰ πράγματα ἀνώτερης δημιουργίας καὶ πολιτισμοῦ δὲν ἔχει νὰ περιμένει κανεὶς ἀπὸ τὸν τόπον αὐτό. Γι αὐτὸ μὲ μεγάλη χαρὰ χαιρετίζω τὰ καθαρὰ σημάδια μιᾶς κοινωνικῆς πῆς ποιησὴς — μὲ τὴ σημερινῆ τῆς σημασία — πὸν ἀρχίζει νὰ μᾶς γεννιέται μὲ τὸ τραγοῦδι τοῦ Ρήγα Γκόλφης.

Τὸ β' μέρος τῆς νέας του συλλογῆς «Ὑμνοι», εἶναι ἀπτερομένο σκεδὸν δάκρυον στὴν ἔκθεσιν αὐτῆς τῆς «ἄλλης πίστεως». Ἡ ἐργατιὰ βρῆκε τὸς πότους τῆς πιστῆ ἀποδομένους σὶδὸς ἀδρούς σίγους τοῦ τοιητῆ, καὶ ὁ ἰδεολόγος σοσιαλιστῆς βρῆκε τὰ πῆς ποιητικὰ μέσα τῆς προπαγάνδας γιὰ τὴν εἰρηνοφιλή ἰδεολογία του. Ὁ πόλεμος ἀνιδιάζει τὸ σοσιαλιστῆ ποιητῆ μας — ἴσως τὸν προῖτο φανερὰ δηλωμένο εἶναι — καὶ μπροστὰ σὶδὸς τρομερὸ ἀλληλοφάγονια τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος ἀντιτάσσει τὴ δυνατὴ ἀγάπη τῆς ζωῆς. Τὸ μεγάλο εἰρηνοφιλο φῶναγμα τοῦ Ρομῆν Ρολλὸν, στὴν ἐποχὴ τοῦ μεγάλου πολέμου, ἀπὸ τοὺς ποιητῆς μας ἐδῶ εἰνεῖν ἀναπάντητο!

Φοροτῆζον μόνον δλοὶ ποὶς πρωτῆτερα ν' ἀρπαγτεῖ ἀπὸ τὸ ἄρμα τῆς ξεθνυασμένης, ροιτινιέρικης, ἐκκολοσπότητης πατριδολατρίας. (Μᾶς σιαματὰ δμοῦς βέβαια πάντα μὰ συνειδητὴ ἀντίληψη, ἀπὸ ἀνώτερος καὶ βαθύτερος λόγους, πὸν οὔτε καὶ ὁ σοσιαλιστῆς τοὺς ἀποκοοῦει, ἐθνικῆς ἐνότηας). Καὶ τὴν ἐποχὴν ἀκόμα τοῦ μεγάλου πολέμου, ἡ ἑλληνικὴ διανοήσῃ ἐδειξε μιὰν ἀταραχτήρησιν ἀσάση. Τραβῶσε τὸ δρόμον τῆς οὐ νᾶγροοῦσε τί γινῆσανε ὀλόγ-

ρά τῆς καὶ οὐ νᾶταν τυφλὴ σὶδὸς νέες ἀλλαγῆς πὸν μᾶς ἐρχόταν. Οὔτε καὶν φωνὴ συμπάθειας γιὰ τοὺς ἀδικημένους καὶ καμιά φωνὴ διαμαρτυρίας ἐναντίον τοῦ Γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Φοιτινὴ ἐξαιρέσῃ μόνον ὁ Παλαμάς («Βωμοὶ»). Καὶ τῶρα ἀκόμα, τὴν ἐπαύριον τοῦ μεγάλου μακελειοῦ, τὴ μεταβατικῆσιν αὐτῆν ἐποχὴν, διὰν νέες ἀξίεις δημιουργηθῆσαν καὶ ἀπὸ τὸ χάος νέοι φοιτινὸι δρόμοι ἀνοιχτήσαν, διὰν ἡ δυστυχία τοῦ πολέμου γέννησε καὶ γεννᾷ νέες συνθήκες καὶ νέες πίστες — παλιὲς βέβαια, δυναμωμένες σὶδὸς ζενὶδ ἄμως τῶρα, — τὰ μάτια τῶν περισσότερον Ἑλλήνων διανοοῦμενων μένον κλειστὰ ἀκόμα, μέσοι στὴν ἀδιαπάτη τῶν παλιῶν συνθηκῶν. . . . Μόνον οἱ λίγοι ζωντανὸι ἄνθρωποι γύρω σὶδ «Νουμά» — τὸ λέω δίχως κολακεία, γιὰτὶ αὐτὰ εἶναι τὰ πρόματα, καὶ ἐν τῶ πρόματα εἶναι ὑπὲρ τους, τόσο καλύτερο γι' αὐτοὺς, — ἀρχίζονε νὰ κινούνται πρὸς τὸ φῶς τῆς νέας Ἀλήθειας. Καὶ μέσοι σὶδὸς λίγοι καὶ ὁ ποιητῆς τῶν «Ὑμνων». Πρῶτῃ φορὰ ἴσως ἐδῶ ἀκούονται τόσο εἰλικρινεῖς σίγους, σὶδ καὶ αὐτοὺς, μὲ τὸ σπέρμα τῆς νέας πίστεως :

«Θλιμένη λύρα, πὸν δὲν γράλλει
ἐνα λαὸ νᾶποκοιμήσει
σὲ πλάνα ἰδανικὰ καὶ μίση,
γιὰ κάθε ἀπάτη τριουμεγάλῃ».

ἢ σὶν τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὸ τραγοῦδι «Ἀγαλμῶ» :

«Καὶ στῆς θυσίας τὸν τόπον, ἐόενα
ὠ πρόγονέ μου, ὀλόθρον εἶδα
μὲ τὴ μαρτυρικῆ σου ἀχτίδα,

πὸν ἀπὸ θυμὸ ἡ ντροπὴ γιὰ μένα,
γιὰ τὴ σκληριά μου μὲς στὴ ζήση,
μάρμαρο, — κ' εἶγες κοκκινῆσει .

Βέβαια ἄμως μ' αὐτὰ δὲ θέλω νὰ πῶ πὸς ὁ κ. Ρήγας Γκόλφης μᾶς ἔδωσε τέλεια πρότυπα τῆς ποιητικῆς αὐτῆς μορφῆς, τῆς κοινωνικῆς ποιησὴς. Ἀκόμα ἴσως οὔτε καὶ δυνατὰ. Θὰ μπορούσε ἔξαρτα κανεὶς τὸ τραγοῦδι του «Σκλάβοι τῆς γῆς», νὰ τὸ κατηγορήσει ὡς ἀπλὸ ρητορικὸ κήρυγμα, καὶ γενικὰ σὶδὸς μέρος αὐτὸ τῆς συλλογῆς του («Ὑμνοι»), νὰ βρεῖ ἔλλειψη μιᾶς βαθύτερης καὶ φιλοσοφικώτερης πησῆς.

Γιατὶ βέβαια ὁ ἰδεολόγος σοσιαλιστῆς, ὁ διανοοῦμενος, πὸν ἀπὸ αἰσθημα ἔρχεται σὶδὸς σοσιαλισμὸ, ἀπὸ κάποιους βαθύτερους λόγους πνευματικῆς ἀνάγκης καὶ ἀπὸ μιὰ προσεχικὴ φιλοσοφημένη ἐξέταση τῶν ἱστορικοκοινωνικῶν συνθηκῶν, παραδέχεται, ἐλπίζει καὶ πιστεύει σὶδὸς Σοσιαλισμὸ. Μὰ γιὰ τῶρα σὶδὸν κ. Γκόλφης δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ τονίσουμε τὴν τέτοια του ποιητικὴ διάθεσιν πὸν — τὸ σπουδαιότερον — δὲ βγαίνει ἀπὸ ἐσθὴ μίμησιν μοντερισμοῦ ἀλλ' ἀπὸ βαθύτερη ἰδεολογικὴ ἀνάγκη, ὅπως ἀπὸ τὰ πρῶτα χροῖνια τῆς ἐμφάνισῆς του στὴ φιλολογία μᾶς ἔδειξε, (ἄρθρα του καὶ τὸ σοσιαλιστικὸν του δρᾶμα «Γήταυρος», 1908).

Μετὰ τὰ σῆντομα αὐτὰ, θὰ μπορούσαμε θαυμάσια νὰ κλείσουμε τὶς λίγες αὐτῆς γραμμῆς, πὸν τὶς γράψαμε ἀπ' ἀφορμὴ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ὑμνων». Ἀπ' ἄλλα τ' ἄλλα χαρίσματα, αὐτὸ καὶ μόνον θᾶφτανε γιὰ νὰ κάνει τὸν κ. Γκόλφης ἀπὸ τοὺς πῆς ἀξιοπροσεχίτους στὴ φιλολογία μας. Μὰ ξεχωρίζουμε στὴ συλλογῆν του καὶ μερτὰ ἄλλα, πὸν ἔβαν καίμα ἐν δὲν γὰρ φέρναμε ἴσως καὶ χρονογραφικῶς.

Ὁ κ. Ρήγας Γκόλης είναι ὁ ποιητὴς τῶν δυνατῶν αἰσιμημάτων. Καθεὶ ποῦ τὸν ἀγγίζει καὶ τοῦ μιλά σὴν ψυχῇ, τὸν συγκλονίζει κατὰ ἓνα χροῖο, πολὺ δυνατῶ. Οἱ αἰσιήσεις του εἶναι πολὺ ζωηρὲς καὶ σὲ διαρκῆ υπερένταση. Φύση, ζωὴ, γυναίκα, δὲν τοῦ φέρουν τίς ἡρεμίες, ψυχικὲς συγκινήσεις καὶ τὰ ελαφρὰ ἀνατιχιζήματα τοῦ κοσμοῦ. Ὅταν σταματήσει μπροστὸν σὲ κάτι, ἢ ψυχῇ του ἀνασαιώνεται ἀπὸ τὴν ἐντύπωση καὶ τὸ κομμὶ του ἀναταράσσεται δυνατὰ. Μῦθο ποῦ «σιτῆς δουλειᾶς του τὰ χαρτιὰ σκυμένου» βρῖσκωμεν ἀδιάκοπα, ὡς τόσο τὸ μυαλό του ποθεῖ τὰ ψηλά πειάματα, τίς δυνατὲς ζωϊκὲς συγκινήσεις :

«Ἡ κάθε ἀπόκομη αἰσθησιὶς θυβῆν με παραδέχεται...
Νὰ μ' ἀναρπάξει ὁ ἀνεμος, ψηλά, μάτια ποθεῖ...»

Ἀκόμα ἓνα ἀπ' τὰ χαρακτηριστικὰ του : Ξαίρει νὰ συνταιριάζει τὴν ἐξωτερικὴν παράσταση, τὴ μετρικὴν, τὴ μουσικὴν τοῦ στίχου του, μετὰ τὴν ἐσωτερικότητα τοῦ τραγουδιοῦ του. Ἀπὸ τὰ σπάνια χαρίσματα στοὺς ποιητῆς. Οἱ διάφορες ἐντυπώσεις του, οἱ συγκινήσεις του βρῖσκωμεν τὴν ἀνάλογον ἔκφραση. Ὅταν κλαίει τὸν ἑαυτὸ του :

«Πῶθος κανεὶς δὲν ἀγγίζει τὴν ὑπαρξή μου ἐμέ,
τὰ πάντα εἶναι σθημένα,
καὶ μὴτ' ἐοῦ, ὦ ἐρωτικέ, θαυμάσιε κρημέ,
μοῦ λόγιος τὰ φρένα».

ἢ διαπ περιγράφει τὸ γλιγγρο χορὸ τῆς «Ρωσοίδας Χορευτριάς» :

«Βορριανὴ χορευτρία,
δαίμονα, γητεύτρα —
σὴν ψυχῇ μου ἀπλώσου
μ' ὄλο τὸ ρυθμό σου...»,

Ξαίρει πάντα νὰ μᾶς δίνει τὴν κατάλληλη ἐντύπωση. Κοντὰ σ' ἄλλα, ὁ ποιητὴς τῶν «Ἵμνων» ξαίρει καλὰ νὰ δουλέψει τὸ στίχο του. Ὁ Πούλλαβός του καὶ ὁ πρῶτος ἀρραφικός του Ἰσοβλάβος («Ἀιτικὴ»), ποῦ ἔχει κάποτε τὴ χάρη καὶ τὸ λόγιωμα τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ, καλὰ δουλεμένοι. Ὁ ποιητὴς του φαίνεται πολὺ σὲ μετρικὰ μελετημένος.

Ποῦ νὰ τελειώσω δάδελα δυὸ λόγια σιερὰ ἀκόμα νὰ πῶ γὰρ τὴν ποιητικὴν του αὐτὴ κοινωνικὴ διάθεση. Εἶναι τόσο σπάνιο τὸ φαινόμενο σὴν παραγωγή μας τὴν πνευματικὴν, ποῦ πρέπει πολὺ νὰ τὸ προσέξουμε. Οἱ περισσοῦτοι ἀπὸ τοὺς φιλόλογοις μας δὲν καταδέχονται νὰ κατεβούνη κάτω ἀπὸ τὰ σύννεφα τοὺς καὶ γι' αὐτοὺς ἢ οσοιαστικὴ καὶ ἐργατικὴ κίνησις εἶναι πρᾶγμα σιεδδὸν τιποτένιο — ἢ ποιησὴ μας ἀκόμα τρέχει ἀσυνείδητα πίσω ἀπὸ τὰ ἀστικά εἶδωλα — καὶ πολὺ ἀπόμακρο ἀπὸ τοὺς κύκλους τῆς «Ἵψηλῆς ποιήσεως» ! Γι' αὐτὸ καὶ σὲ μᾶς, τοὺς προλετάριους τῆς σκέψης, τὸ κοινωνικὸν τραγοῦδι τοῦ κ. Ρήγα Γκόλη πολὺ μᾶς σταματᾷ. Νὰ εὐχρησθῶμε μόνο ὁ ποιητὴς μας νὰ μᾶς δώσει ἀκόμα δυνατωτέρους καὶ ἀξιώτερους καρπούς.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ.

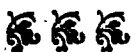
ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΛΕΙΠΕΙΣ

Ἔλα, ὦ δέμοι σου, ἔλα,
κρῶσε τὴν περτα μου τὴ σκεδρωμένη,
κρῶσε τὴν ν' ἀνοιχτῆ νὰ μποῦν τὰ Νιάτα,
τὰ Νιάτα ποῦ τόποζητῶ καὶ ποῦ τὰ τρέμω...
Ἀπὸ τὸ «τραγοῦδι τῆς Ἰλίας»
(«Πλάτ' σὴν Ἀγάπη»)

Καὶ σὲ γυρέβω μέσα στὰ δέντρα
Καὶ σὲ γυρέβω μέσα στὰ δάση.
Κλαίγω μονάχος μου,
Σὲ ποῦζω χάσει.
Καὶ σὲ γυρέβω πρῶτ' καὶ βράδι,
Ποθεῖ τὸ μάγο σου πάλι τὸ χᾶδι,
Ποθεῖ δυὸ μάτια ποῦ τᾶχω χάσει.
Γύρω μου νύχτα, μαῦρο σκοτάδι,
Ποῦ μοῦ σκεπάζει καὶ τὴν ψυχῇ.
Ἔλα κοντὰ μου.
Δὲς πῶς σὲ κρᾶζω...
Νὰ μοῦ χαρίσεις πάλι ζωὴ.
Νὰ μοῦ χαρίσεις πάλι τὰ χᾶδι,
Νὰ μοῦ χαρίσεις καὶ τὰ φιλιὰ σου.
Ἔλα στὰ μαῦρα σου, τὰ δακρῶ σου μάτια
Νὰ βρῶ τὸ φᾶρο μου, ποῦζει σθησιεῖ...
Γύρω μου νύχτα ! μαῦρα σκοτάδια,
Μοῦ τρικυμίζου τὴ σιλλογή.
Ἔλα, κουράστηκα
Πᾶ νὰ σὲ κρᾶζω.
Δὲς, τὸ καλὸν, μᾶς καρτερᾷ...
Καὶ σὲ γυρέβω μέσα στὰ δάση,
Καὶ σὲ γυρέβω μέσ στὰ νερά.
Γυρέβω σένα ποῦ σέγω χάσει,
Καὶ σὲ γυρέβω γύρω, παντοῦ.
Ὅπου πηγαίνομε μαζί κ' οἱ δυὸ μας,
Στὸ ἔρημο καὶ ἀραχλο τὸ ξοχικὸ μας...
Ἄχ, σὲ γυρέβω καὶ ὅπου σιεδδῶ...
Νὰ γείρω πάλι λίγο κοντὰ σου,
Στὴν ἀγκαλιὰ σου...
Φωνάζω ἀδιάκοπα μέσα στὰ δάση.
Σὺ μαῦρος γκιώνης παντοῦ γυρῶ.
Δὲς με, κουράστηκα νὰ σὲ γυρέβω.
Δὲς πῶς ἐγίνηκα νὰ σὲ ζητῶ.
Ἔλα, γὰρ λίγο νὰ μοῦ χαρίσεις
Τὸ χᾶδι κείνο ποῦ λαχταρῶ.
Ἔλα γὰρ λίγο σὴν ἐρημιὰ μου,
Τὴν ἡσυχία μου πάλι νὰ βρῶ.
Ἄχ, σὲ γυρέβω καὶ σὲ φωνάζω
Μέσα στὰ γκρέμια, μέσ στὸ θυδὸ,
Καὶ μ' ἀπαντάει, σὲ σπᾶραγμὰ μου,
Ἄργα, θλιμένα, κάποια ἡχώ...

Χλόε

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΓΙΖΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ποιός δὲν ἔχει ἀνοσιὰ τὸ τελευταῖο «ἀξίωμα» τῶν καθαρευουσιάνων : «Στὸ αἶσιμα, στήν ποιήση, — μάλιστα, — δημοτικῆ.» Ἀλλὰ στήν ἐπιστήμη, καθαρευουσιὰ, κῆ διγλωσσία, ἄλλως τε, (ὄρα μανιφέστον), ἐπάσχει παρὰ πᾶσιν τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς. —

Μέγιστος τὸν περαιομένο μῦθα στή Ζάκυνθο, ὅπου ἡ δίασηση ὀργιάζει πατιοῦ γιατί ὁ χειμῶνας εἶναι ἀγνωσιος, καὶ ἀγαπῶντας ἀπὸ μικρὸ παιδί τὸ πρῶοινο, θέλησα νὰ γνωρίσω κάπως καλύτερα τὴ φύση, γὰρ νὰ τὴν ἀγαπήσω πιὸ πιλό.

Πῆρα λοιπὸν μιὰ Βοτανικὴ τοῦ Μηλιαράκη γιὰ νὰ μὲ μνήσει στὰ μυστήρια τοῦ φυτικῆς βασιλείου πιὸ ἐπιστημονικά.

Ἀλλὰ τί πανηγύρι εἶναι αὐτὸ πὸν θρήκα ἀντὶς γιὰ Ἐισαγωγή τῆς Βοτανικῆς ;

Ὁ καθημένος ὁ Μηλιαράκης, ἂν καὶ θέρος καθαρευουσιάνος, ἐτόλμησε νὰ πεῖ πὸς τὰ ἐπιστημονικά ὀνόματα δὲν πρέπει νὰ μεταφράζονται.

«Οἱ "γλωσσαμύητορες", ὅπως λέει ὁ ἴδιος, «ἔξεδήλωσαν τότε τὴν φρίκην των διὰ τὴν προκαλουμένην παρ' αὐτοῦ διαφθορὰν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» καὶ ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ ἐξελληνίσουν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φυτῶν. »

Βλέπει λοιπὸν κανεὶς ἐκεῖ σελίδες ἀλάκρες ἀπὸ γκάφες πὸν κάνανε ἀπὸ τὴ μανία τους αὐτῆ. Ἐνα φυτὸ πὸν φητρῶνει τὴν ἀνοιξη, κοντὰ τὸ Πάσχα, στή Θεσσαλία, καὶ οἱ Θεσσαλοὶ ποιητικώτατα τὸ λένε «Πασχαλίδα», ὁ Ὁρφανίδης τὸ βάπτισε «Πρωτανθέρ», ὁ δὲ Χελδραῖχ «Ἡράνθεμον», κάνονας μ' αὐτὸ δὺο γκάφες μαζί. Μιὰ πὸν χάλασε ἕνα τόσο πετυχημένο ὄνομα πὸν τὸ εἶχε δώσει ὁ παρατηρητικὸς λαός, καὶ ἄλλη, πὸν ἀπὸ τὴ μανία τῆς ἑλληνιστοσύνης ἔχασε πὸς Ἡράνθεμον ὁ Λινναῖος ὀνόμαζε ἄλλο φυτὸ. Βλέποντας ὁμως αὐτὰ ὁ σοφὸς Χελδραῖχ, πὸν δὲν εἶχε τὸ φανατισμὸ τῶν καθαρευουσιάνων μας, τὸ διόρθωσε καὶ τὸ γράψε Πασχαλίδα, ὅπως πολλὸ ὄμορφα τὸ λέει ὁ λαός.

Συγχρότατα οἱ καθαρευουσιάνοι, μεταφράζοντας τὰ Λατινικὰ τοῦ Λινναίου τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ, δημοσιοῦνε μπερδέματα ἐπιστημονικά, ὄχι λίγα. Ἐτοι βλέπουμε νὰ λένε «Βατοράχισ» τὴν οἰκογένεια στήν ὁποία ἀνήκουν οἱ γνωστὸς ἀνεμῶνες, «Ἴππουρις» ἕνα φυτὸ πὸν φητρῶνει στήν Κέρκυρα, «Αεῖζωον», «Ἡδύσαρον», ἐνῶ αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τὰ εἶχε δώσει ὁ Λινναῖος σὲ ἄλλα ἐπιτελῶς διαφορετικὰ φυτὰ.

Καὶ παρατηρεῖ ἔπειτα κανεὶς, πολλὸ οσοιὰ, πὸς ἂν θέλησει νὰ ξαναδώσει τὸ ἀρχαῖο ὄνομα σ' ἕνα φυτὸ, πελαγῶνει. Παράδειγμα τὸ ὄνομα Λωτός, πὸν βρῆσκειται στὰ διάφορα ἀρχαῖα βιβλία, ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ ὡς τὸ Θεόφραστο, γιὰ νὰ σημάνει ἄλλοτε ἕνα δέντρο ψηλὸ, ἄλλοτε πόα, καὶ ἄλλοτε ἕνα φυτὸ ὀρθόδιο !

Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ βάσφα δὲν τὰ τραβοῦνε μονάχα ὁσοὶ θέλουν νὰ ἐξελληνίσουν τὰ σπάνια φυτὰ, γιατί χεῖρότερα μπερδέματα βρῆσκονται στὰ πᾶσι φυτῶν.

σμένα. Π. χ. "Ὅταν οἱ καθαρευουσιάνοι τὴ σημερινὴ Μηλιά τὴ λένε ἀπὸ ἀγραμματοσύνη «Μηλέα» καὶ διδάσκουνε στὰ παιδιὰ τὸ «ῶρατὰ Μηλέα τοῦ... κῆ-που σιολή», ἂν διαβάζανε λίγο Θεόφραστο, θὰ βλέπανε πὸς Μηλέα οἱ Ἀρχαῖοι λέγανε τὴ Ροδακινιά. Καὶ διαγνένε Ἐρέβινθον τὸ Ρεβίδι, θὰ βλέπανε πὸς μ' αὐτὴ τὴ λέξη λέγανε οἱ ἀρχαῖοι τὸ Μπιζέλι, τὸ «Πίσον» τοῦ Θεόφραστου.

Ἀμ' τί νὰ ποῦμε γιὰ τὸ Βασιλικὸ, πὸν γιὰ νὰ παραδεχτεῖ κανένας τὴν ὀνομασία πὸν τοῦ δόσανε οἱ καθαρευουσιάνοι, βαπτίζοντας τον "Ὄκιμον, πρέπει νὰ μὴν ἔχει μύτη καθόλου, γιατί ὁ Θεόφραστος γράφει πὸς τὸ ὄκιμον εἶναι κρυτὸν ὀνομασμον, ἀρα δὲν εἶτανε ὁ Βασιλικὸς ὁ σημερινός.

Ἐνας Βοτανικὸς Ἐυρωπαῖος, ὁ Ribthorp ἤθελε τὸ 1795 στήν Ἑλλάδα νὰ μελετήσῃ τὰ φυτὰ, καὶ διηγείται ὁ ὄνομα τῆς τῆς τῆς ἀπὸ τὴ μανία πὸν εἶχαν οἱ συνοδοὶ του γιατί οἱ καὶ φαρμακοποιοὶ (δηλαδή οἱ λογιώτατοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου) νὰ ἐξελληνίσουν τὰ ὀνόματα τῶν δέντρων καὶ φυτῶν.

Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ οὐνόθεοφοί τους, τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, πᾶνε πίσω ; — Ἀκοῦστε μὲ ποιὸν ἀναποδιαιμένο τρόπο δούλευε τὸ μυαλό τους :

Ἐπάσχει ἕνα φυτὸ Scrofularia πὸν ἔφρασε καλὰ καὶ ὠνεὶ νὰ ἐξελληνιστεῖ καὶ αὐτὸ.

Ἐπᾶνε στήν ἀρχὴ Χοιραδόχορτο, ἀλλὰ δὲν τοὺς φαινότανε πολλὸ ἑλληνικὸ ἔγραψαν λοιπὸν καὶ θρήκαν τὴ λέξη γρομφάς — scrofa — χοῖρος, καὶ εἶτοι τὸ βάπτισαν γρομφαδόχορτο, καὶ τὴν οἰκογένειά του γρομφαδιώδη.

Ἐνα φυτὸ πὸν τὸ λέει ὁ Λινναῖος μὲ τὸ χροῖτωμένο ὄνομα Bipinella. γιατί ἔχει ομοιότητα σὲ δὺο τὰ φύλλα του, τὸ ἐξελληνίσαν μὲ τὸ κινεζικὸ ὄνομα «Διπεριπερίδιον». Τὰ ἐπίσης ῶρατὰ ὀνόματα Convolvulus, Capsella, Campanula τὰ ἔκαναν Περιελάκωνλον, Καράκιον, Κωδωνίσκος.

Καὶ κείνοι πὸν κάνανε αὐτὰ, δὲν ἔσρηχαν μιὰ ματιὰ οὔτε α' αὐτὸν τὸν Ξενοφῶντα, πὸν εἶναι πιὰ τὸ Α καὶ τὸ Ω ἄλλης μας τῆς ἐκπαίδεψης, ὅπου θὰ βλέπανε ἀμετάφραστα τὰ Ἀκινάκης καὶ Παρασόγης, ἀλλὰ οὔτε καὶ σ' αὐτὴ τὴ Βυζαντινὴ γλώσσα πὸν ἔχει ἀκόμα τὸ Μανουάλι, Κουθοῦκλι, Ἀντερι, Καλεντάρι, τέμπλο, παγκάρι, ράσο, κιθούρι, κελί, μαντήλι καὶ πλῆθος ἄλλα λατινικὰ ὀνόματα.

Ἐτοι βλέπει κανεὶς δι τὸ νὰ λέει πὸς ἡ καθαρευουσιὰ εἶναι κατάλληλη γιὰ τὴν ἐπιστήμη, δεῖχνει πὸς βαριέται νὰ διαβάσει, καὶ τίποτε ἄλλο.

Γ. ΓΕΡΓΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πολλὰ διαφωτιστικὰ ἐπιδόθηκαν στὶς ταχτικὲς συγκεντρώσεις τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Γυναικὸς», ἀπάνω στὸ ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς φοίτησης στὸ σχολεῖο.

Τὸ ἀνωκολλίωμα τοῦ ζητήματος τοῦτου παρουσίασε τὴν ἀνάγκη τῆς ὀνομαστικῆς ἀπ' ἄλλα τὰ σημεῖα μελέτης τῆς γυναικῆς εἶναι ζήτημα τέτοιον, πὸν ἀπὸ τὴν κατὰ

διαχείριση και εφαρμογή του εξαρτάται ή μόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού, που θα γίνει αργότερα πολίτης μίας γερής κοινωνίας. Και είναι ζήτημα τέτοιο, που ούσα βάση παίρνεται το δλου έργου που καταπιόσθηκε ο Σύνδεσμος, ο οποίος, για να προχωρήσει στο μεγάλο του σκοπό, έχει ανάγκη να στερεωθεί πρώτα πάνω στα κύρια σημεία του προγράμματός του, όπως ούα θεμέλια του γερού οικοδομήματος, που έχει τη δικαιο φιλοδοξία να ύψώσει.

Κ' ένω με πεποίθηση περιμένουμε να καταλήξουν σύντομα οι συζητήσεις στον πραγματικό τους σκοπό, από το μέρος του Συνδέσμου, μπορούμε να πούμε δι στο μεταξύ, ή πνευματική αυτή δουλειά έφερε το ιδιαίτερο σημαντικό αποτέλεσμα της συζήτησης του σπουδαίου αυτού θέματος, από κύκλους, που ούτε καν ύπομιλάζονταν ως χιές, δι έστεικε τόσο άναποδα μπουοιά μας, μαζί με τ' άλλα τα σιρασά, το ζήτημα της άγωγής του παιδιού που πάντα κοντά μας βρίσκεται και με τη ζωή μας δέγεται, οε τρόπο που να μη δικαιολογείται πλέον ή αδράνεια για τον τρόπο της άγωγής του, μι φορά και φωτίστηκε το σφαιερό της χωρίς σύστημα ως τώρα άνάπτυξης του.

Πρέπει δλοι μας να νιώσουμε βαθειά, πώς άν το νήπιο, που είναι οάν το νέο φυτό, δέν το περιποιηθούμε όπως πρέπει από όλα τα σημεία στο μεγάλωμά του, δύοκολα θα μās δώσει αργότερα την άφθιση που περιμένουμε.

Για τοούτο ο Σύνδεσμος, θέλοντας πρώτα - πρώτα την ύποχρεωτική φοίτηση των παιδιών ούα σκολεία και ζητώντας τα κατάλληλα μέσα που θα την επιδάλουν, προκαλεί συγκεντρώσεις, όπου κάθε φορά, όπως την προχρισινή στην αίθουσα των κοινωνικών Έπισημών, δέ λείψανε οι διαφωτιστικοί δμιλητές.

Ο κ. Σωτηρίου, άφου μās θύησε με συντομία τα όσα οε προηγούμενη δμιλία του ενδιαφέροντα είχε να πει για την ύποχρεωτική εκπαίδευση, και πώς θα μπορούσε αυτή να εφαρμοσθεί, τόνησε την ανάγκη της άνάπτυξης του σκολειού οε βάσεις νέες, να γίνεται δηλαδή έντελώς δωρεάν ή πρώτη εκπαίδευση ούς λαϊκές τάξεις, ακόμα και τα βιβλία και τα τετράδια, με την επέμβαση της κοινωνικής πρόνοιας, για τη διευκόλυνση της άποστολής στο σκολείο, του παιδιού του εργατή.

Κατόπιν ο κ. Αώλος έπρότεινε ως άποτελεσματικό για τα μικρά τα μέρη, το ύπεύθυνο των προδδρων των κοινοτήτων για την από το σκολείο άποχή των παιδιών της κοινότητάς τους, μαζί με το ύπεύθυνο του δασκάλου, που μ' αυτό τον τρόπο κεντριζόμενος, θα φιλοτιμηθεί ενεργητικώτερα να μεταχειριστεί την επιβολή του.

Ο κ. Σκουριώτης ζητῶ την εφαρμογή μέτρων εξαναγκασμού και τιμωρίας γονέων και παιδιών, μέτρων των οποίων έχει γίνει χρήση στην Άγγλία.

Ο κ. Γληνός ύπερθυμίζει δι το ζήτημα τοούτο ένδιαφέρει το Σύνδεσμο, ιδιαίτερος για την εκπαίδευση των κοριτσιών, διαν μάλιστα ξαίρουμε δι στην Ελλάδα οι οιατιστικές άποδείχουν πώς ένφ στον δλωκό πληθυσμό οι γυναίκες άρθημικα ύπερτερούν, στην εκπαίδευση, το έναντίο, ύστερόντε κατά πολύ.

Για να κατανοηθεί από τον πολόν κόσμο ή ανάγκη της ύποχρεωτικής εκπαίδευσης των κοριτσιών, ο κ. Γληνός προέβηκε στο Σύνδεσμο την ύπόθεση διαρπαιτικού φιλλάδιου που θα μοιραστεί πρώτα με τον τί-

λο : Γιατι τα κορίτσια πρέπει να μαθαίνουν γράματα.

Για τον ίδιο σκοπό της ύποχρεωτικής φοίτησης, βρίσκει πώς ο Σύνδεσμος πρέπει να επιμεληθεί τα μέσα έλέγχου, άπαιτώντας το άσθηρό και επιμελημένο κράτημα ληξιαρχικών βιβλίων οε πόλεις και χωριά, όπως γίνεται ο' άλλα πολιτισμένα μέρη, και δι πρέπει να τονιστεί το ύπεύθυνο των δημοτικών αρχών και των προδδρων των κοινοτήτων, για την άποχή των παιδιών από το σκολείο.

Ο κ. Ζαμάνος και ή δ. Κλεάνθους, προσθέτοντας μερικά, εκκλεισαν τη συζήτηση, επειδή ο Σύνδεσμος άπαιτεί τη θεώρηση και έξονύχιση του κάθε ζητήματος του από όλες τις πλευρές που παρουσιάζει, πριν φτάσει στο σημείο της εφαρμογής του.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

"Άρθρο κριτικό για τα «Λυρικά» του Πάνου Δ. Ταγκόπουλου.

— Ο κ. Λουδοβίκος Ρουσσέλ, ξακολουθώντας τα κριτικά του άρθρα στη γαλλική εφημερίδα «Le Progrès» για τα νέα φιλολογικά μας έργα, γράφει τ' ακόλουθα για τα «Λυρικά» του Πάνου Ταγκόπουλου :

"Ο κ. Πάνος Ταγκόπουλος μās έδωσε πρώτες, πρώτες ενθιμικές, κι ακόμα στίχους («Δροσοσταλίδες» 1916). Είναι γιός του κ. Δ. Ταγκόπουλου, του άξιόθαύμαστου αγωνιστή της δημοτικής γλώσσας, του ήρωϊκού Διευθυντή του «Νουμά». Έθγαλε αυτές τις μέρες, λυρικά του ποιήματα. Ο νέος ποιητής άφιερώνει το έργο του στη μνήμη της μικρής του αδερφής. Το πρώτο μέρος του βιβλίου επιγράφεται : «Της χαράς και του ήλιου». Το δεύτερο : «Μέσα μου κάτι πέθανε...», και το τρίτο : «Κόκκινα κρίνα». Τα δυο τελευταία μέρη, που περιέχουν οκδόν δλο και τραγούδια της άγάπης, μπορούσαν να ένωθύνε κάτω από ένα μόνο επιγραφή. Η διαίρεση οε δυό, έγινε για να φάνει διάστασης κάτωσ ύμοιες ούς ύποδιαίρεσης του βιβλίου.

Ο ποιητής όμολογει πώς οι στίχοι του είναι οικηροί, πράμα που δέν είναι πολύ άληθινό, και θεβαιώνει πώς είναι γεμάτοι από φως κ' εύωδιά, που είναι άληθινό. Άγαπῶ όλα όσα πειθύνε κι όσα είναι λευκά, κ' αίσάνεται πολύ καλά το φωτισμένο δέλγητρο της χώρας του. Η «Αιτική» του είναι πιδ ώραία από το ιδιότυλο ποίημα του Ρήγα Γκόλφη. Έχει την άισηση της φύσης και περιγράφει πολύ καλά το άληθινό ξανόασμα που φέρνει λίγη βροχή στην καρδιά του χαλοκαιριού. Έχει την άισηση της γραφικότητας στην κίνηση, την κίνηση που φέρνει το χέρι ούα μάτια, ή που οσῶ στο γόνα το κορμύδι. Η μελαγχολία δέν τον άγγίζει παρά οπάνια, οά, λόγου χάρη, ξαναβλέπει το πατρικό του σπίτι ο' έρσπια, ή θλίβεται για μι άγάπη μακρινή. Δείχνει αιοδόξη δύναμηένος άρροδβλητου ταμπεραμέντου. Τα νέα του χρόνια ψάλλουν ένα ζήλο carpediem. Είναι περήφανος που είναι ίσιος οάν έλατο, και στην άνεξαρτησία του που έχει για τον έρωτα, βρίσκουμε μιαν εργαιστική ελαφρότητα. Χαίραται με τους πόνους του, μα φαίνεται πώς δέ δοκίμασε άνωμα τέτοιος πολύ δαπατός. Η γλώσσα του είναι κανονική, με λέγια παραρμημένα. («Έμίλω»). Έχει εθολία ούα στίχοι, πού-

τε υπερβολική, (σελίδα 59), απ' όπου ξεβγαίνει κάποια πεζότητα.

Μά κι' οι φωλιές ριχτήκανε στο δρόμο
και φύγανε τ' Απρίλη τὰ πουλιά,
κωνηγημένα απ' τῆς ζωῆς τὸ Νόμο,
νὰ πάνε σ' ἄλλα κλίματα θεριά.

Πολύ συχνά κάνει ρίμες μόνο με την ίδια κατάληξη μιας λέξης, και κάποτε αντίστοιχοι στίχοι των ίδιων στροφών είναι άνισοι, (σ. 9). Ο ποιητής είναι ανάγκη να δημιουργήσει ψυχή πὺδ πλούσια και πὺδ βαθιά, και σὺν ἔκφραση πρέπει νὰ ζητήσει πὺδ πολὺ κλασικισμό και πρωτοτυπία. Μὰ τὰ πραγματικά του ἔργα δίνουν καλὲς ἐλπίδες, πὺδ σὲ λίγο μὺ φαινεται πὺδ θὰ τίς δοῦμε νὰ γίνοννε και πράγματα.

LOUIS ROUSSEL

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γράμματα ἀπὸ τὸ Μόναχο : Τὸ ζήτημα τῆς Ἀλσατίας. Ὁ πνευματικὸς κριτικὸς Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ἐνας Ἀλσατὸς ποιητῆς.

— Μὰ ἀπὸ τίς πὺδ σοβαρὲς αἰτίες τοῦ μεγάλου πολέμου εἶτανε τὸ ζήτημα τῆς Ἀλσατίας. Σήμερα ἡ ἐπαρχία αὐτὴ εἶναι πάλι Γαλλικὴ, μὰ δὲν ζαίρει κανεὶς ἂν αὐριο θὰ ξαναγίνει γερμανικὴ. Ὅσο τὸ μιλιταριστικὸ πνεῦμα και ὁ ἀστικὸς πατριωτισμὸς βασιλεύουν ἀκόμα σὺν κόσμῳ, δὲν πρέπει νὰ θεωροῦμε γιὰ λυμένα τέτια ζητήματα, ὅαν τὸ ἀλσατικὸ, τὸ σιλεσικὸ ἢ τὸ μακεδονικὸ. Οἱ Φραντζέζοι ἴσαμε τὴν τελευταία παρουσία θὰ ξελαρυγγίζονται πὺδ οἱ Ἀλσατοὶ εἶναι δικοὶ τους πατριώτες, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ, δοὶ νοσταλγοῦνε ἀκόμα τὴ γουλιέλμικὴ ἐποχὴ, δὲ θὰ πάνουν νὰ γκαρίζουν μέρα και νύχτα πὺδ οἱ δυστυχισμένοι Ἀλσατοὶ εἶναι τεντονικῆς καταγωγῆς. Μὰ ποὺς λοιπὸν ἔχει δίκιο ; Κανεὶς. Οἱ Ἀλσατοὶ οὔτε Γερμανοὶ εἶναι, οὔτε Φραντζέζοι. Εἶναι ἀπλοῦστατα Ἀλσατοὶ. Ἀπὸ αἰῶνες θρονοῦμενοι ἀνάμεσα σὺ σὺνορα τῆς Γαλλίας και τῆς Γερμανίας, ἔχουν καταστήσει ἕνας οὐδέτερος λαὸς. Ὅ,τι χρειάζοντοσαν γιὰ τὴν πολιτικὴ, ἔθνη και πνευματικὴ τους ζωὴ, σὺ μακρονή τους ἱστορία, τὸχουν δανειστεὶ κι ἀπὸ τοὺς δύο γειτονικοὺς λαοὺς. Οἱ Ἀλσατοὶ ποτὲ δὲν αἰστανόντοσαν τὸν ἐναντιὸ τους οὔτε γιὰ σωστοὺς Φραντζέζους, οὔτε γιὰ σωστοὺς Γερμανοὺς. ἤθελαν νὰ εἶναι μονάχα Ἀλσατοὶ. Βέβαια εἶχανε πάντα περισσότερο συμπάθεια γιὰ τὴ Γαλλία, γιὰ τὴ θεωροῦσανε γιὰ πὺδ λεύτερο και δημοκρατικὸ κράτος ἀπὸ τὴ Γερμανία. Μὰ σήμερα πολλοὶ Ἀλσατοὶ, πρῶτ' ἀπ' ἄλλα οἱ ἐργάτες,, ομπασθοῦνε πάλι περισσότερο γιὰ τὴ γερμανικὴ δημοκρατία, πὺδ λυτρώθηκε κι ἀπὸ τὸ μιλιταρισμὸ και ἔχει τώρα πὺδ ἐλεύθερο σύνταγμα ἀπὸ τὴ Γαλλία με τὸ Ναπολέοντα — Φὸς της, και τὸν ἐπικινυνὸ της ἱεραρισμὸ. Γενικὰ θμως, εἶτανε και εἶναι ἡ Ἀλσατία ἕνας συνδετικὸς κρικὸς ἀνάμεσα σὺ Γαλλία και Γερμανία. Κατὰ βάθος ὁ λαὸς της θέλει τὴν ἀδιανομία, ἔξω ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ ἢ Γερμανικὴ ἐπικυριαρχία. Ἡ ἐπαρχία αὐτὴ, ἂν ἡ σημερινὴ Γαλλία ἀποφένγει τὰ θλαια μέτρα, θὰ ἔχει μὺ μέρα τὴν πὺδ μεγάλη και δημοφη οημοσία γιὰ τὴ διεθνή ἐπικωινωניה τὸν δύο μεγάλων ἐυρωπαϊκῶν λαῶν. Ἀφοῦ ἀνίρει πνευματικὰ σὺ τοὺς Φραντζέζους και σὺ τοὺς Γερμανοὺς, θὰ χρησιμεῖ νὰ ἐνώσει πνευματικὰ τοὺς δύο λαοὺς, θὰ συμπλέσει νὰ οδήσει τὸ ἔθνη μίσησ πὺ γαρίζει ἀπὸ τὸν Γάλλους και Γερμανοὺς και θὰ

γίνει ἔτσι ἀφορμὴ γιὰ τὴ συναδέρφωση τὸν δύο παλιῶν ἐχθρῶν και ἕνας ἀληθινὸς πρόδρομος γιὰ τὴν παγκόσμια εἰρήνη. Ἡ Ἀλσατία ἔχει τὴν ἴδια ἐσθὴ ἀποστολὴ θπως ὁ διεθρῆς σοσιαλισμὸς. Μπορεὶ νὰ προσφέρει μὺ μέρα κάποια πολὺ μεγάλη ἐυεργασία σὺν ἐυρωπαϊκὴ ἀνθρωπότητα. Πρέπει θμως νὰ τονίσουμε πὺδ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο μονάχα τότε μπορεὶ νὰ πραγματοποιηθεὶ, ἂν δοθεὶ σὺν ἐπαρχία αὐτὴ τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ πὺδ μπορεὶ νὰ ἔχει ἕνας λαὸς, δηλαδή μὺν ἀληθινὴ πολιτικὴ και κοινωνικὴ ἐλευθερία. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πὺδ γαναιτικοὺς ἀπόστολους τῆς ἰδέας αὐτῆς εἶναι ὁ Ἀλσατὸς ποιητῆς Rene Schickele. Ἐχει μὺ τέλεια ἐυρωπαϊκὴ συνείδηση, ὅαν τὸ Ἀεονὶ χαρτὶ Φράγκ, τὸν Ἐρρίκο Μάνν και ἴσοους ἄλλους ποιητῆς τῆς μεταπολεμικῆς Γερμανίας. Κατὰ τὸν πόλεμο θρονοῦτανε σὺν Ἑλβετία και ἀπ' ἐκεὶ πολεμοῦσε κατὰ τοῦ γερμανικοῦ ἱεραρισμοῦ και μιλιταρισμοῦ, χωρὶς θμως γι' αὐτὸ νὰ ἐλπῖσει γανερὰ σὲ μὺ γαλλικὴ νίκη. Βέβαια κατὰ βάθος πιστευε, ὅαν ἴσοους ἄλλους ἀπὸ τοὺς καλύτερους Γερμανοὺς — Ἐυρωπαίους, πὺδ μὺ γερμανικὰ ἦτια θὰ ἀλλάξει τὴ ματαλιτὴ τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ και θὰ τὸν κάνει νὰ ἀφήσει τὴ λατρεία τὸν παλιῶν θεῶν και νὰ θυμηθεὶ τὴν ἀιθροπιστικὴ του ἀποστολὴ πὺδ ἔχει σὺν κόσμῳ. Ὁ Schickele ἤθελε νὰ νικήσει πρῶτ' ἀπ' ἄλλα τὸ κράτος τῆς Ἀγάτης και τοῦ Πνεύματος. Βρισμένος γιὰ τοῦτο κατηλικότητα ἀπὸ τοὺς Γάλλους και Γερμανοὺς «πατριώτες», περιέμενε ὑπομονετικὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου και γίνεται... με τὸ στανὸ Γάλλος ἕπικρος, δταν οἱ Φραντζέζοι προσαρτοῦνε τὴν πατρίδα του. Μὰ καὶ ὅαν τέτιος, δὲν παύει, ἀπὸ τὸ Βερολίνο πὺδ κάθειαι σήμερα, νὰ κάνει προπαγάντα γιὰ τὸ μεγάλο του ἰδανικὸ, γιὰ τὴ συναδέρφωση τοῦ γαλλικοῦ και γερμανικοῦ λαοῦ, ἔχοντας πάντα γιὰ πλάτφορμ τὴν ἀγαπημένη του Ἀλσατία.

Τὴν ἀνθρωπιστικὴ «ἐυρωπαϊκὴ» ἰδεολογία τοῦ Schickele θρονοῦμε πρῶτ' ἀπ' ἄλλα σὺ ἔργο του «Τὸ ταξίδι τῆς Γενέθης». Ἐνα μικρὸ ταξίδι ἀπὸ τὴ Ζυρίχη ὡς σὺ τὴ Γενέθη. Μὲ μεγάλα λόγια τῆς ἀλήθειας, λόγια ἐνὸς ἀληθνοῦ Ἐυρωπαίου ἀνθρώπου, πὺ γυρῆει θ,τι ἔχει καλὸ ἢ γαλλικὴ και ἢ γερμανικὴ ψυχή και πὺ πονάει φοβερά γιὰ τίς πνευματικὲς προσάπτων ζημιὲς πὺ προξένθησε ὁ πόλεμος σὺν ἐυρωπαϊκὴ ἀνθρωπότητα.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα πολλὰ ἔργα τοῦ ποιητῆ ἄς ἀναφέρουμε δύο τὴν ποιητικὴ του οὐλλογὴ «Ἄσπρο και κόκκινον». «Τὰ κορίτσιω, τρία διηγήματα, «Ἡ φιλενάδα μου Λὼν», μὺ ἱστορία ἀπὸ τὸ Παρίσι, «Κοντὰ σὺ κάμπαναριὸν», δρᾶμα, και «Ὁ ξένος», μυθιστόρημα, τὸ πρῶτο του πεζὸ ἔργο.

Ὁ Schickele γεννήθηκε σὺ 1883 σὺ Ὁμπερὲνχαίμ τῆς Ἀλσατίας. Χαρακτηριστικὸ γιὰ τὸν ποιητὴ εἶναι τὸ γεγονὸς θ,τι, θταν εἶτανε μαθητῆς τοῦ γυμνασίου τοῦ Σιρόομπουργκ, τὸν ἀποθάλανε ἀπὸ τὴν τελευταία τάξη, γιὰτὶ... γανερῶθηκε ἀπὸ τότες ὡς ονγραφέας με κάπως λεύτερες ἰδέες. Οἱ δασκάλοι, θλέπετε, παντοῦ οἱ ἴδιοι, ἀμναλοὶ. Μολταῦτα ἄσωνγε τὰ μαθήματα τοῦ Πανεπιστήμιου. Ἀργότερα ζῶσε σὺ Παρίσι, και τώρα θρονοῦται, θπως εἶπαμε και παραπάνου, σὺ Βερολίνο.

Σὲ μὺ καποινὴ ἀναπόκριση θὰ δόσομε μερικὰ δείγματα ἀπὸ τὸ «Ταξίδι τῆς Γενέθης» και ἀπὸ κανένα ἄλλο ἔργο του.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

3 - ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - 3

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΞΕΔΩΘΗΣΑΝ

Μ. Αudoix: Τὸ Μοδιστράδιο τῆς Μαρῆ-Κλαίρ. Μετ. Βιβῆς Σκούρα Δρ. 5.—	Μεγαλὴ Μητσάκη: Φιλολογικὰ ἔργα. (Τόμος Α΄)..... Δρ. 5.—
Δημοσθ. Βουτορά: Τριανταδύο Διηγήματα..... > 5.—	Μυρτιώτισσας: Τραγοῦδια..... > 4.—
Ρήγγ. Γκόλφη: Ὁ Γήταυρος Δράμα..... > 2.— «Υἱνοὶ» Ποιήματα..... > 3.50	Γρηγ. Ξενοπούλου: Τὸ Ζακυνθινὸ μαντήλι καὶ ἄλλα δέκα διαλεκτὰ διηγήματα..... > 5.—
Γ. Δραγοῦρη: Πολιτικοκοινωνικαὶ καὶ μελέται..... > 5.— Δεμένο..... > 6.50	Ἰουλιανὸς: Ἡ τέχνη ν' ἀγαπᾶς καὶ πῶς γιαιτρεύεται ἡ ἀγάπη. Μετάφρασις Κ. Τρικογλίδη..... > 4.—
Ἄργ. Ἐφταλιώτης: Ἐκλεκτὰς Σελίδες..... > 2.—	Κώστα Οὐράνης: Νοσταλγίαι..... > 5.—
Μεγ. Θεοδώρα: Ὁ Λὸν Κιχότης. Μετάφρ. Κ. Καρθαίου... > 10.—	Κώστα Παρορίτης: Ὁ Πατέρας καὶ ἄλλα διηγήματα..... > 5.—
Κ. Καρθαίου: Τὰ τραγοῦδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ οἱ Κήφισιατικαὶ μελωδίαι..... > 3.50	Ν. Πετρεζᾶ (Λαύρα): Ἄπλᾶ λόγια..... > 3.50
Μ. Κονοπνίτση: Προμηθεὺς καὶ Σίσυφος..... > 2.—	Δ. Π. Ταγκόπουλου: Πίσω ἀπ' τὰ κάγκελα..... > 3.— Δράματα. Τόμος Α΄..... > 6.— Ὁ λυτρωτὴς (δρᾶμα)..... > 3.—
Βεν. Κονστάν: Ἀδόλφος..... > 3.50	Πάνου Ταγκόπουλου: Λυρικὰ > 3.50
Ἄθ. Κυριαζή: Στιγμὲς τοῦ ζῶ... > 5.—	Γαμπινοτρανάθ Ταγγάρ: Ἰνδιὰ διηγήματα. Μετάφρασις Κ. Τρικογλίδη..... > 3.—
Ἄνδ. Λασκαράτου: Στοχασμοὶ > 4.—	Α. Τσέχωφ: Διηγήματα..... > 3.50
Πιέρ Λουῆ: Τὰ τραγοῦδια τῆς Βίλιτς..... > 4.—	Ἐρωτικὰς ἐπιστολάς μιᾶς Πορτογαλλίδος Μοναχῆς. Μετάφρασις Κώστα Οὐράνη..... > 2.50
Μίμη Μαλεθοῦ: Ἡ ζωὴ ἐνὸς Εὐέλπιδος..... > 3.—	

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΚΠΤΩΣΗ 10 %

Μὴ ξεχνᾶτε νὰ συστήσετε τοὺς φίλους σας τὸ **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ** μᾶς

ΔΕΛΤΙΟ, ποὺ βγαίνει κάθε μῆνα, καὶ τὸ στέλνομε δωρεάν σὲ κάθε

βιβλιόφιλο ποὺ ἤθελε τὸ ζητήσει.